
Kerken

CATEGORIAAL ONDERZOEK WEDEROPBOUW 1940-1965

Michiel Kruidenier

DECEMBER 2006/ZEIST

**In opdracht van het Projectteam Wederopbouw van de Rijksdienst voor
Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten**

HOOFDSTUK 1 INLEIDING EN METHODIEK	03
1.1. Inleiding	03
1.2. Methodiek	04
HOOFDSTUK 2 PRESELECTIE EN TOETSING	08
2.1 Bronnen	08
2.2 Waarderingscriteria	09
2.3 Selectiemethode	09
2.4 Voorbeelden uit de preselectie	09
2.5 Conclusies uit preselectie en methodiek	12
BIJLAGEN	13

Hoofdstuk 1 Inleiding en methodiek

1.1 INLEIDING

AANLEIDING EN CONTEXT

De Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM), destijds de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ) geheten, startte in 2001 een meerjarig onderzoeksproject dat ten doel had een landelijk referentiekader voor het gebouwde erfgoed uit de wederopbouwperiode (1940-1965) te verkrijgen. Eén van de onderdelen van dit project is een reeks categoriale studies. Omdat veel informatie over de naoorlogse architectuur is vastgelegd in boeken, tijdschriften en archieven, heeft de RACM in afwijking van het Monumenten Inventarisatie Project (MIP, 1850-1940), waarbij de gebouwde omgeving gebiedsgewijs per gemeente werd geïnventariseerd, gekozen voor een aanpak waarbij de objecten allereerst per categorie worden bestudeerd op basis van de literatuur en tijdschriftartikelen. De volgorde waarin de categorieën worden onderzocht, is onder andere afhankelijk gesteld van actuele ontwikkelingen, de mate van bedreiging en de importantie of representativiteit van de gebouwcategorie voor de wederopbouwperiode. De resultaten van alle categoriale studies worden uiteindelijk voorgelegd aan provincies, gemeenten en vakorganisaties, zodat lacunes in het overzicht kunnen worden aangevuld. Na afronding van de categoriale inventarisatieonderzoeken zal de RACM overgaan tot de vervolgfase van selectie en bescherming van het vroeg-naoorlogse erfgoed. Hiervoor dient het beleidskader nog te worden vastgesteld.

PROCES EN BETROKKENEN

In 1999 is door Hilde van Meeteren bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg een onderzoek verricht naar kerken en kapellen uit de wederopbouwperiode in de provincie Utrecht.¹ Een belangrijk onderdeel van het onderzoek betrof de waardestelling en selectie. Dit onderzoek werd respectievelijk in 2003 en in 2004 gevolgd door een inventarisatie en waardestelling van wederopbouwkerken in de provincies Limburg en Noord-Brabant.² Het onderhavige onderzoek richt zich op kerken uit de wederopbouwperiode in de overige provincies. Het onderzoek is in de periode mei 2006 tot en met november 2006 uitgevoerd door drs. M. Kruidenier van het architectuurhistorisch onderzoek- en adviesbureau *De Onderste Steen* te Nijmegen.

¹ Meeteren, H. van, *De geest leidt het schip. Een categoriale studie en waardestelling voor kerken en kapellen uit de Wederopbouw (1945-1965)*, Zeist september 1999.

² Stichting Monumentenhuis Limburg, *Kerken na 1940 in Limburg: inventarisatie en waardestelling kerkelijke bouwkunst na 1940*, Roermond 2003 en Wijdeveld, E., *Kerken Noord-Brabant. Categoriaal onderzoek wederopbouw 1940-1965*, Zeist december 2004.

Het onderzoek stond onder auspiciën van het Projectteam Wederopbouw van de RACM. Zoals vastgelegd in de onderzoeksnota *Richtlijnen Categorieaal Onderzoek Wederopbouwobjecten 1940-1965* (RDMZ 26 juni 2001), is voor het categoriaal onderzoek een begeleidingscommissie ingesteld. De procedurele coördinatie en de voortgangsbewaking waren in handen van mw. drs. Anita Blom (projectcoördinator Projectteam Wederopbouw). In de commissie waren verder vertegenwoordigd: drs. Jan van 't Hof (regio Noord/Oost), mw. drs. Marije de Korte (medewerker Projectteam Wederopbouw) en mw. drs. Hilde van Meeteren (regio West). Gedurende de looptijd van dit onderzoek is de begeleidingscommissie één keer bijeengekomen.

LEESWIJZER

Het rapport is als volgt opgebouwd: in de inleiding wordt de RACM methodiek voor het categoriaal onderzoek in hoofdlijnen beschreven en nader uitgewerkt aan de hand van het onderzoek naar kerken. Hoofdstuk 2 bevat een toelichting op de preselectie van de belangrijkste kerken. Dit hoofdstuk is geïllustreerd met representatieve voorbeelden. De diverse bijlagen bevatten achtereenvolgens een overzicht van de gebruikte literatuur, afbeeldingen en waarderingscriteria. Bijlage 4 bestaat uit een lijst die is samengesteld uit kerken die zijn voortgekomen uit het aanvullend literatuuronderzoek (boeken), aangevuld met kerken uit de Wederopbouwdatabank (WOP) die zijn gepreselecteerd. In bijlage 5 wordt in het kort het gebruik van de databank toegelicht.

1.2 METHODIEK

De methodiek voor het onderzoek naar objecten van diverse categorieën gebouwen uit de wederopbouwperiode is vastgelegd en beschreven in de reeds eerder genoemde nota *Richtlijnen Categorieaal Onderzoek Wederopbouwobjecten 1940-1965*, die voort zijn gekomen uit het in 1999 opgestelde *Plan van Aanpak Wederopbouw 1940-1965 RDMZ*. Naar aanleiding van de pilotstudies naar scholen, raadhuisen en kerken is de methodiek in maart 2003 aangepast. Deze methode is op hoofdlijnen gevolgd bij het onderzoek waarvan dit rapport de weerslag vormt. Gaandeweg het onderzoek is hiervan om uiteenlopende redenen op onderdelen afgeweken, overigens in overleg met de projectcoördinator. In het navolgende wordt de in de nota beschreven methodiek nader toegelicht.

DOELSTELLING

Het onderzoek dat de RACM verricht naar de gebouwde omgeving uit de wederopbouwperiode, heeft een vierledig doel:

- Het verkrijgen van een landelijk en representatief overzicht van objecten uit de wederopbouwperiode dat toegankelijk is voor RACM-medewerkers en een aantal geselecteerde externe gebruikers
- Het leggen van een basis voor een wetenschappelijk verantwoord, centraal geleid en uitgevoerd selectie-, registratie- en beschermingsbeleid

- Het vergroten en verbreden van draagvlak door het verspreiden van kennis
- Het stimuleren en bevorderen van beleidsbeïnvloeding en alliantievorming vanuit cultuurhistorisch perspectief

In deze fase heeft het onderzoek hoofdzakelijk betrekking op het eerste en tweede punt.

AFBAKENING

In het *Plan van Aanpak* uit 1999 wordt de volgende definitie voor de term *Wederopbouw* gegeven: ‘Het erfgoed van de Wederopbouw omvat de resultaten van (steden)bouwkunst, landinrichting, interieurarchitectuur en monumentale sculptuur uit de periode 1940-1965’.

Voor het objectgerichte onderzoek is in de nota onderscheid gemaakt in elf hoofdcategorieën, die op hun beurt zijn onderverdeeld in subcategorieën. Deze hoofdcategorieën zijn gebaseerd op de verdeling zoals gehanteerd in de *Geïllustreerde Beschrijvingen*.

Onderhavig onderzoek heeft uitsluitend betrekking op de subcategorie *kerk en kerkonderdeel* van de hoofdcategorie *religieuze gebouwen*. Het gaat daarbij om alle kerken die gebouwd zijn in de periode 1940-1965, met uitzondering van de kerken in de provincies Limburg, Noord-Brabant en Utrecht. Kapellen, kloosterkerken en parochiehuizen zijn in het onderzoek niet meegenomen, evenmin als verbouwingen, herstellingen en uitbreidingen van vooroorlogse kerkgebouwen. Als belangrijk criterium is gekeken naar de oorspronkelijk functie van de gebouwen, los van de huidige eigendoms- en gebruikssituatie.

WERKWIJZE

De onderzoeksnota onderscheidt de navolgende gefaseerde werkwijze:

(Literatuur-)onderzoek

‘De eerste fase bestaat uit het bestuderen van algemene en categoriespecifieke literatuur uit en over de wederopbouwperiode, alsmede artikelen in algemene en categoriespecifieke vaktijdschriften uit de wederopbouwperiode. Met deze insteek gaat de RDMZ uit van de veronderstelling dat bijna alle landelijk belangwekkende objecten in de genoemde literatuur vermeld zijn.’

Reeds in een eerder stadium zijn de belangrijkste vakbladen, zoals *Bouw*, *Bouwkundig Weekblad*, *Katholiek Bouwblad* en *Forum* doorgenomen. De hierin vermelde kerken zijn opgenomen in de speciaal voor dat doel gebouwde digitale Wederopbouwdatabank (WOP). Vervolgens heeft aanvullend literatuuronderzoek plaatsgehad in de bibliotheken van de RACM in Zeist en het Nederlands Architectuurinstituut (NAi) in Rotterdam. Hierbij zijn zowel eigentijdse als hedendaagse bronnen geraadpleegd. Vervolgens zijn de resultaten vergeleken met reeds bestaande inventarisaties van de Prof.dr. G. van der Leeuw-stichting en het Cuypergenootschap,

waardoor een zo'n compleet mogelijk beeld kon worden verkregen.³ Het complete overzicht van de geraadpleegde literatuur en bronnen is opgenomen in bijlage 1 van dit rapport.

Ontwikkelingsschets en databank

Zoals beschreven in het *Plan van Aanpak* wordt per categoriale studie een algemene inhoudelijke schets over de ontwikkeling van het onderzochte bouwtype samengesteld. Voor het inhoudelijke referentiekader wordt in dit geval echter verwezen naar de eerder genoemde onderzoeken van H. van Meeteren, de Stichting Monumentenhuis Limburg en E. Wijdeveld⁴; het leek weinig zinvol om de hierin uitstekend geschetste ontwikkelingen en kenmerken van de naoorlogse kerkenbouw nogmaals te herhalen.

Aan de hand van de onderzochte literatuur is een groslijst samengesteld van kerken die zijn gebouwd in de periode 1940-1965. Deze lijst is ingevoerd in de Wederopbouwdatabank. In de databank is, naast identificatiegegevens, informatie opgenomen over onder andere ambachtslieden, bouwactiviteiten en -jaren, oorspronkelijke en huidige functie en eventuele monumentale kunstwerken. Ook worden in de databank de geraadpleegde bronnen vermeld. Een nadere toelichting op de structuur, werking en inhoud van de databank is opgenomen in bijlage 5.

(Pre-)selectie

Tegen de achtergrond van de hierboven genoemde groslijst en de inhoudelijke schets over de ontwikkeling van de kerkenbouw in Nederland, zijn de landelijke criteria op basis van die voor het MIP/MSP (1850-1940) opnieuw geformuleerd en toegespitst op de naoorlogse kerken (zie bijlage 3). Aan de hand van deze waarderingscriteria is een preselectie van meest behoudenswaardige objecten gemaakt, welke is voorgelegd aan de begeleidingscommissie.

Veldwerk

Mede op basis van de ervaringen uit de pilotstudies, is besloten om voorlopig af te zien van het in het *Plan van Aanpak* beschreven onderdeel veldwerk, met name vanwege de thans beschikbare tijd. Actualisering van de preselectie door veldwerk kan op korte termijn achterhaald zijn en zal derhalve beter plaatsvinden tijdens het selectieproces, kort voor het moment waarop de resultaten worden voorgelegd aan provincies, gemeenten en steunpunten.

Rapportage

In het *Plan van Aanpak* is vastgelegd dat in de laatste fase van het onderzoek alle resultaten worden samengebracht in een eindrapportage. De opzet,

³ Cuypersgenootschap, *Lijst kerken 1941-1968*, z.p., z.j.; Overbosch, W.G. (samenstelling), *Lijst van Nederlandse kerken 1945-1963*, uitgave van de Prof. v.d. Leeuwstichting, Amsterdam-'s-Gravenhage 1963; Secretariaat van de studiekering Kerkbouw en Eredienst (samenstelling), *Uit en in de steigers. Lijst van Nederlandse kerken 1960-1967*, uitgave van de Prof. v.d. Leeuwstichting, Amsterdam z.j.[1967].

⁴ Zie noten 1 en 2.

structuur en format van dit rapport is in het algemeen voor alle categoriale studies identiek en bestaat achtereenvolgens uit een methodische inleiding met afbakening van de onderzochte categorie, inleidingen over de ontwikkeling van het bouwtype voor en tijdens de wederopbouwperiode, een inventarisatie van objecten in een databank (groslijst) en een overzicht van meest behoudenswaardige gebouwen of complexen (preselectie). Zoals gezegd, wijkt de onderhavige rapportage in zoverre af van deze opzet, dat zij voor het inhoudelijke referentiekader verwijst naar de onderzoeken van H. van Meeteren, de Stichting Monumentenhuis Limburg en E. Wijdeveld.⁵ De complete inventarisatie is te raadplegen in de digitale Wederopbouwdata-bank van de RACM (te raadplegen via www.racm.nl) en maakt in papieren vorm geen onderdeel uit van dit rapport. Wel is in bijlage 4 een lijst van kerken opgenomen, die is samengesteld op basis van het aanvullende literatuuronderzoek. Op deze lijst is de preselectie gearceerd weergegeven. De lijst heeft nadrukkelijk géén juridische status; de preselectie is veeleer een overzicht van karakteristieke en meest behoudenswaardige toonbeelden van kerken uit de periode 1940-1965 op basis van bureauonderzoek, en geldt als basis voor vervolgonderzoek, waardering en selectie. In samenwerking met decentrale instanties zal een en ander op termijn moeten leiden tot bijstelling en aanvulling van de hier in samenwerking met de begeleidingscommissie gemaakte preselectie en in de toekomst tot een selectie van potentiële rijksmonumenten.

⁵ Zie noten 1 en 2.

Hoofdstuk 2 Preselectie en toetsing

2.1 BRONNEN

Uit de groslijst van kerken is met de in bijlage 3 beschreven criteria een eerste selectie gemaakt van de meest waardevolle kerken. Deze zogenaamde ‘preselectie’ heeft nadrukkelijk geen juridische status, maar dient als basis voor vervolgonderzoek en verdere beoordeling in het veld. Voor de totstandkoming van de preselectielijst is gebruik gemaakt van de grotere bouwtijdschriften uit de periode 1940-1965. Hierbij gaat het om de tijdschriften *Bouw*, *Bouwkundig Weekblad*, *Katholiek Bouwblad/Wonen (TABK)*, *8 en Opbouw*, *Openbare Werken*, *Forum* en het blad *Mededelingen* van de Prof. dr. G. van der Leeuwstichting.

Aan de hand van het tijdschriftenonderzoek werden aanvankelijk 654 kerken in de Wederopbouwdatabank (WOP) opgenomen, inclusief de kerken in de provincies Noord-Brabant (208), Limburg (76) en Utrecht (80). De overige 290 kerken bevinden zich dus in de overige provincies. Uit het literatuuronderzoek aan de hand van boeken kwamen in totaal 210 kerken naar voren, waarvan er 104 nog niet in de Wederopbouwdatabank bleken te zijn opgenomen. In totaal zijn er dus 394 in de periode 1940-1965 tot stand gekomen kerken in de databank opgenomen (m.u.v. de provincies Noord-Brabant, Limburg en Utrecht). Het totaal aantal gebouwde kerken in Nederland tussen 1945 en 1965 bedraagt overigens naar de tellingen van de Prof.dr. G. van der Leeuwstichting 1564.⁶ Alleen al in de Noordoostpolder werden in totaal 36 kerken gebouwd. Dit houdt in dat naar schatting over de helft van de nieuwgebouwde kerken niet is gepubliceerd.

Het bestuderen van de verschillende tijdschriften en boeken heeft een beeld gegeven van de aandacht die aan bepaalde kerkgebouwen, architecten en gebieden werd besteed. Hieruit blijkt dat de (tijdschrift)redacties gefixeerd waren op voornamelijk de steden (alle tijdschriften), een bepaalde geloofs-overtuiging (met name katholiek en gereformeerd) of modernistische architectuur (bijvoorbeeld *Forum*). Ook zijn enkele steden of architecten in de groslijst sterk vertegenwoordigd door reeds eerder verricht onderzoek (bijvoorbeeld Arnhem en enkele architectenmonografieën). Een ander belangrijk punt dat uit het onderzoek naar voren is gekomen is de mate van bedreiging van naoorlogse kerkenbouw. De lijst die is opgesteld

⁶ Overbosch, W.G. (samenstelling), *Lijst van Nederlandse kerken 1945-1963*, uitgave van de Prof. v.d. Leeuwstichting, Amsterdam-‘s-Gravenhage 1963 en Secretariaat van de studiekering Kerkbouw en Eredienst (samenstelling), *Uit en in de steigers. Lijst van Nederlandse kerken 1960-1967*, uitgave van de Prof. v.d. Leeuwstichting, Amsterdam z.j.[1967].

aan de hand van het aanvullend literatuuronderzoek (boeken) is vergeleken met gegevens die het Cuypersgenootschap bijhoudt. Hieruit is gebleken dat van de 210 gevonden kerken er reeds (voor zover bekend) 12 zijn afgebroken, een percentage van 5,7%.

2.2 WAARDERINGSCRITERIA

Bij het opstellen van de waarderingscriteria is gebruik gemaakt van de handleiding die voor het Monumenten Selectie Project (MSP) van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg werd opgesteld.⁷ Deze criteria zijn nog altijd valide en blijken (zij het enigszins aangepast en gespecificeerd, zie bijlage 3) ook toepasbaar op de architectuur en stedenbouw uit de naoorlogse periode. Objecten uit de wederopbouwperiode kunnen evenals gebouwen van vóór 1940 worden gewaardeerd en geselecteerd op basis van de volgende waarden:

- Cultuurhistorische waarde
- Architectuur- en kunsthistorische waarde
- Stedenbouwkundige en ensemblewaarde
- Gaafheid / herkenbaarheid
- Zeldzaamheid

De huidige preselectie is met name gebaseerd op de architectuur- en kunsthistorische waarde. Zo kan een object bijvoorbeeld van belang zijn binnen het oeuvre van een bepaalde architect of stedenbouwkundige, kan er een bijzondere constructiewijze zijn toegepast, of kan er veel aandacht aan de decoratieve afwerking zijn besteed. Daarbij is ook gelet op de (monumentale) kunstwerken die deel uitmaken van het oorspronkelijke ontwerp van het gebouw; deze zijn in de kerkenbouw veelvuldig toegepast. Daarnaast is de stedenbouwkundige- en ensemblewaarde in een aantal gevallen van groot belang. De criteria 'gaafheid / herkenbaarheid' en 'zeldzaamheid' kunnen voor de categorie kerken op dit moment nog geen volledig uitsluitel bieden, aangezien er geen veldbezoek heeft plaatsgevonden. Het criterium 'cultuurhistorische waarde' is voor de meeste gebouwen uit deze categorie evident.

2.3 SELECTIEMETHODE

Bij het maken van de preselectie hebben de gegevens uit de verschillende bronnen gediend als basis. Met de vergaarde kennis is met behulp van de criteria een voorlopige preselectie gemaakt van de meest representatieve voorbeelden. Deze preselectie is niet definitief, en kan dus door voortschrijdend inzicht en kennis gemotiveerd worden uitgebreid of (bij sloop of ingrijpende verbouwing) ingekort.

⁷ Rijksdienst voor de Monumentenzorg, *Handleiding Selectie en Registratie Jongere Stedebouw en Bouwkunst (1850-1940)*, MSP-MRP, Zeist 1991.

2.4 VOORBEEDEN UIT DE PRESELECTIE

In totaal zijn 60 van de 394 geïnventariseerde kerken uit de wederopbouwperiode geselecteerd als zijnde behoudenswaardig: een percentage van 15,2%. Van deze objecten is niet altijd bekend in welke toestand zij verkeren, dus nader veldonderzoek zal te zijner tijd noodzakelijk zijn om een definitieve keuze te kunnen maken. Bij de uiteindelijke selectie moet ook rekening gehouden worden met een -voor zover mogelijk- evenwichtige vertegenwoordiging van architectuurstromingen, architecten en gemeenten of provincies. Ook dient de preselectie te worden afgestemd met de preselecties van de provincies Limburg, Noord-Brabant en Utrecht.

AFBEELDING 2.1
NH KERK MET PASTORIE TE
SCHOONDIJKE

Om een beeld te geven van de gevolgde selectiewijze en de preselectie is in onderstaand overzicht een vijftal kerken met afbeelding opgenomen. Puntsgewijs wordt aangegeven waarom het gebouw of complex wordt beschouwd als behoudenswaardig en dus voor een (vervolg-)veldbezoek in aanmerking komt. De kerken zijn hieronder in chronologische volgorde op jaar van oplevering gerangschikt.

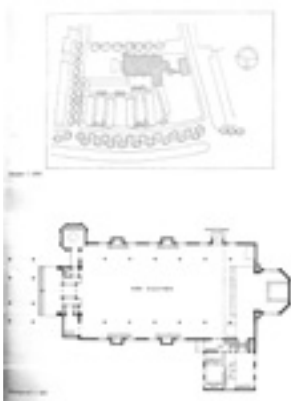
Naam	NH kerk met pastorie
Objectcode	KERJ0257
Adres	Dorpsstraat
Gemeente, plaats	Sluis, Schoondijke
Architect	A. Eibink
Bouwjaren	1946-1949
Huidige bestemming	Onbekend

Architectuur- en kunsthistorische waarde

- Als voorbeeld van een traditioneel vormgegeven zaalkerk
- Vanwege de architectonische samenhang tussen in- en exterieur
- Vanwege het zorgvuldig vormgegeven interieur met verschillende onderdelen, zoals lampen, banken en orgel
- Vanwege de toepassing van betonnen elementen, onder andere in de toren en de vensterpartijen
- Als representatief voorbeeld van het werk van de architect A. Eibink

Stedenbouwkundige- en ensemblewaarde

- Vanwege de samenhang tussen de verschillende onderdelen, zoals de kerk en de pastorie
- Vanwege de ligging in landelijk gebied

AFBEELDING 2.2
PLATTEGROND ST. JOSEPH-
KERK TE AMSTERDAM

Naam	St. Josephkerk
Objectcode	KERJ0017
Adres	Erik de Roodestraat 14-16
Gemeente, plaats	Amsterdam, Amsterdam
Architect	G.H.M. Holt en K.P. Tholens
Bouwjaren	1951-1953
Huidige bestemming	Klimhal

Architectuur- en kunsthistorische waarde

- Als voorbeeld van een eigentijds vormgegeven basiliek
- Vanwege de expressieve vormgeving van het exterieur, met name de monumentale ingangspartij
- Vanwege het opvallende gebruik van beton als constructief element in zowel het in- als exterieur
- Vanwege het gebruik van monumentale kunst als integraal onderdeel van het gebouw

Naam	H. Antonius Abt
Objectcode	KERJ0194
Adres	Eendenpoelseweg 4
Gemeente, plaats	Heumen, Malden
Architect	J.W.C.J. Bijnen
Bouwjaren	1959-1960
Huidige bestemming	Onbekend

AFBEELDING 2.3

H. ANTONIUS ABT TE MALDEN

Architectuur- en kunsthistorische waarde

- Vanwege het gebruik van een traditionele vormgeving in combinatie met moderne bouwmaterialen, zoals grote glasoppervlakken, beton en staal
- Vanwege de toegepaste bouwtechniek (spanwijdte overkapping)
- Vanwege de toepassing van monumentale kunst (glas-in-lood) als integraal onderdeel van het gebouw

Stedenbouwkundige- en ensemblewaarde

- Vanwege de samenhang tussen de verschillende bouwonderdelen van het complex, zoals kerkruijme, sacristie en pastorie
- Vanwege de ligging ten opzichte van de oude kerk van Malden

Naam	Christus Triumfatorkerk
Objectcode	KERJ0118
Adres	Laan van Nieuw Oost-Indië 143; De Carpentierstraat 186
Gemeente, plaats	's-Gravenhage, 's-Gravenhage
Architect	G. Drexhage
Bouwjaren	1960-1962
Huidige bestemming	Onbekend

AFBEELDING 2.4

CHR. TRIUMFATORKERK TE

'S-GRAVENHAGE

Architectuur- en kunsthistorische waarde

- Als voorbeeld van een functionalistisch vormgegeven verdiepingskerk
- Als voorbeeld van een kerkruijme met een centrale opstelling
- Vanwege de toepassing van beton als dragend element

Stedenbouwkundige- en ensemblewaarde

- Als voorbeeld van een kerk in stedelijk gebied
- Vanwege de stedenbouwkundige situering
- Vanwege de functie van de toren als duidelijk herkenningspunt (landmark)

AFBEELDING 2.5

ICHTUSKERK TE ZWIJNDRECHT

Naam	Ichtuskerk
Objectcode	KERD0215
Adres	Fr. Vogelstraat
Gemeente, plaats	Zwijndrecht, Zwijndrecht
Architect	W.G. Quist
Bouwjaren	1964-1965
Huidige bestemming	Onbekend

Architectuur- en kunsthistorische waarde

- Als voorbeeld van een eigentijds vormgegeven kerkgebouw
- Vanwege de constructie en vorm van de kap
- Vanwege de toepassing van beton als dragend element
- Vanwege de mogelijkheid tot een flexibele indeling en gebruik van de ruimte
- Vanwege de integratie van monumentale kunst (tegelvloer) in het gebouw

2.5 CONCLUSIES UIT PRESELECTIE EN METHODIEK

Voor het onderzoek naar de gebouwcategorie kerken werd besloten om naast het reeds uitgevoerde inventarisatie van kerken die voorkomen in de grotere bouwvakbladen, ook aanvullend literatuuronderzoek te verrichten. Uit dit onderzoek kwamen nog eens 104 kerken naar voren. Uit het totaal van alle kerken die gebouwd zijn in de periode 1940-1965 zijn in totaal 60 kerken gepreselecteerd (m.u.v. de provincies Limburg, Noord-Brabant en Utrecht). Deze selectie vormt voor zover nu overzien kan worden, een goede doorsnede van wat er aan kerken in voornoemde periode is gebouwd. De preselectie van kerken uit de 'overige' provincies dient nog wel afgestemd te worden met de preselecties die zijn gemaakt voor de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland, om eventuele 'dubbelingen' te voorkomen. Gezien de huidige bedreigingen voor de naoorlogse kerkenbouw, zoals renovatie en sloop, is veldwerk te zijner tijd noodzakelijk om tot een definitieve keuze te kunnen komen.

BIJLAGE 1 LITERATUUR	15
BIJLAGE 2 AFBEELDINGEN	17
BIJLAGE 3 WAARDERINGSKRITERIA	18
BIJLAGE 4 OBJECTENLIJST EN PRESELECTIE	20
BIJLAGE 5 DE WEDEROPBOUW DATABANK	44

Bijlage 1 Literatuur

Gebruikte inventarisaties

- RACM, Wederopbouwdatabank
- Cuypersgenootschap, *Lijst kerken 1941-1968*, z.j.
- Overbosch, W.G. (samenstelling), *Lijst van Nederlandse kerken 1945-1963*, uitgave van de Prof. v.d. Leeuwstichting, Amsterdam-'s-Gravenhage 1963
- Secretariaat van de studiekering Kerkbouw en Eredienst (samenstelling), *Uit en in de steigers. Lijst van Nederlandse kerken 1960-1967*, uitgave van de Prof. v.d. Leeuwstichting, Amsterdam z.j.[1967]
- Monumenten Inventarisatie Project, Zwolle/Zeist 1992
- D'Ancona, H., C. Boekraad, G. Brinkgreve e.a., *Nederlandse architectuur en stedenbouw 1945-1980*, Amsterdam 1984
- Galema, W. en G. Hutjes, E.H. Kraaijvanger (1899-1978). *H.M. Kraaijvanger (1903-1981). Tussen traditionalisme en modernisme – op zoek naar schoonheid voor een moderne wereld*, in de Bonas-reeks, Rotterdam 2000
- Geneste, D., A. Gielen en R. Wassenaar, *L. van der Laan (1864-1942). J.A. van der Laan (1896-1966). Een katholieke architectenfamilie - rechtzinnig, maar veelzijdig en pragmatisch*, in de Bonas-reeks, Rotterdam 2002

Literatuur (boeken)

- Agt, J. van en E. van Voolen, *Nederlandse synagogen*, Weesp 1984
- Amstel jr., D.J. van (red.), *Zes Nederlandse kerken*, Amsterdam mei 1964
- Back, A. de, J. Coenen, M. Kuipers en W. Röling (red.), *Gesloopt. Gered. Bedreigd. Omgaan met naoorlogse bouwkunst*, Rotterdam 2004
- Bekaert, G., *In een of ander huis. Kerkbouw op een keerpunt*, Tiel-'s-Gravenhage 1967
- Blijstra, R., *Nederlandse bouwkunst na 1900*, Amsterdam 1957
- Broek, J.H. van den en G. Friedhoff, *Nederlandse architectuur. Uitgevoerde werken van bouwkundige ingenieurs*, Amsterdam 1956
- Camp, D'L., en M. Kamphuis, *Architectuur en stedenbouw in Flevoland. Urk 1850-1940. Noord-oostpolder 1942-1962*, in de reeks: *Monumenten Inventarisatie Project*, Zwolle/Zeist 1992
- Gielen, A., *A.C. Nicolai (1914-2001). Bouwstenen voor een moderne beweging*, in de Bonas-reeks, Rotterdam 2004
- Groenendijk, P. en P. Vollaard, *Flevoland*, in de reeks: *Moderne architectuur in Nederland*, Rotterdam 1994
- Haans, F.A.C., *Arnhem. Inventarisatie en waardebeoordeling kerken en kapellen*, 3 delen, Nijmegen/Delft 1991
- Hageman, M., *De Nederlandse architectuur. 1000-2005*, Bussum 2004
- Harst, G. van der, 'Jong' kerkelijk erfgoed. Hervormde en gereformeerde kerkarchitectuur van de wederopbouw', in: Doevendans, K. en G. van der Harst (red.), *Het kerkgebouw in het postindustriële landschap/The Church in the Post-*

- industrial landscape*, Zoetermeer 2004, p.91-160.
- Heuvel, W.J. van, *Adventkerk Den Haag. Keerpunt in de kerkbouw na 1945*, Voorburg 1996
 - Heuvel, W.J. van, *Karel Sijmons. Kerken*, Voorburg 2000
 - Holtman, H., *De Willibrordkerk Almelo. Het erfgoed van Dom Hans van der Laan, Jan de Jong en Théodore Strawinsky/The Willibrorduskerk Almelo. The legacy of Dom Hans van der Laan, Jan de Jong en Théodore Strawinsky*, Almelo 2004
 - Ibelings, H., *De moderne jaren vijftig en zestig. De verspreiding van een eigentijdse architectuur over Nederland*, Rotterdam 1996
 - Jans, E. en Z. Kolks, *De kerken van Jan Jans. Periode 1950-1963*, Enschede 2000
 - Kruidenier, M., *Sint Benedictuskerk te Rijswijk (ZH). Waardestelling*, Amersfoort 22 februari 2002
 - Kuipers, M.(red.), *Toonbeelden van de wederopbouw. Architectuur, stedenbouw en landinrichting van herrijzend Nederland*, Zwolle 2002
 - Meeteren, H. van, 'De geest leidt het schip'. Een categoriale studie en waardestelling voor kerken en kapellen uit de Wederopbouw (1945-1965), Zeist, september 1999.
 - Meijel, L. van, *De weelde van de soberheid. Nijmegen herrijst 1945-1965*, Nijmegen 2004
 - Mieras, J.P., *Na-oorlogse bouwkunst in Nederland*, Amsterdam/Antwerpen z.j.
 - Mourik, W.J.G. van, *Hervormde kerkbouw na 1945*, 's-Gravenhage z.j.
 - Mulder, S. en J. Schilt (samenstelling), *Jonge architecten in de wederopbouw 1940-1960*, Bussum 1993
 - Oppen, W.K. van e.a., *Nederlands nieuwe kerken*, Amsterdam 1948
 - Ort, F.Z., *Zomaar een dak... Hervormde kerkbouw tussen 1945 en 1995*, Zoetermeer 1994
 - Peeters, C., *Nieuwe kerkbouw in Vlaanderen en Nederland*, tent.cat., Hilvarenbeek 1962
 - Pijpekamp, A. van de (m.m.v. B. Jansen), A. Eibink (1893-1975). J.A. Snellebrand (1891-1963). *De lange weg van de Amsterdamse School tot Forum*, in de: Bonas-Reeks, Rotterdam 2003
 - Rooy, A.J.J. van, *Nederlandse kerkbouw op een keerpunt*, Haarlem z.j.
 - Steensma, R. en C.A. van Swigchem, *Honderdvijftig jaar gereformeerde kerkbouw*, Kampen 1986
 - Stichting Monumentenhuis Limburg, *Kerken na 1940 in Limburg. Inventarisatie en waardestelling kerkelijke bouwkunst na 1940*, Roermond 2003
 - Stock, W.J., *Europäischer kirchenbau 1950-2000 European Church Architecture*, München-Berlijn-Londen-New York 2002
 - Stock, W.J., *Architekturführer Christliche Sakralbauten in Europa seit 1950/Architectural Guide. Christian Sacred Buildings in Europe since 1950*, München-Berlijn-Londen-New York 2004
 - Tummers, T., *Architectuur in Nijmegen. Een overzicht van architectuur en stedenbouw na 1900*, Bussum 1995 (tweede druk)
 - Végh, G., 'Gereformeerde kerkbouw', in: *Cuyperbulletin*, december 1998, jrg.4, nr.4, p.10-14.
 - Vriend, J.J., *Architectuur van deze eeuw*, in de reeks: De schoonheid van ons land, Amsterdam 1959(1)
 - Vriend, J.J., *Reflexen. Nederlands bouwen na 1945*, Amsterdam 1959(2)

-
- Wander, R.H.J., *Kerken. Duizend jaar religieuze bouwkunst in Arnhem*, in de: Arnhemse monumentenreeks, deel 2, Arnhem 1997
 - Wijngaarden, M. van i.s.m. J.-D. Schouten, 'Nederlandse Lutherse kerkbouw na 1945. De Rotterdamse Andreaskerk als ijkpunt in de ontwikkelingsgeschiedenis', in: Doevendans, K. en G. van der Harst (red.), *Het kerkgebouw in het post-industriële landschap/The Church in the Post-industrial landscape*, Zoetermeer 2004, p.161 e.v.
 - Wijdeveld, E., *Kerken Noord-Brabant, Categorieaal onderzoek wederopbouw 1940-1965*, Zeist december 2004
 - Woensel, J.T.W.H. van, *Kerkopbouw en kerkbouw in de IJsselmeerpolders*, Lelystad 1996

Bijlage 2 Afbeeldingen

- KERJ0257.1 Eibink, A., ‘Kerk van de Ned. Herv. Gemeente te Schoondijke’, in: *Bouwkundig Weekblad*, 6-13 november 1951, jrg.69, nrs.45-46, p.393.
- KERJ0017.1 Hoenderdaal, G.J., ‘Twee kerken aan de rand van de hoofdstad’, in: *Forum*, 1953, jrg.8, nr.2, p.43.
- KERJ0194.1 Tuinman, G.W., ‘Bij drie Nederlandse kerken’, in: *Bouwkundig Weekblad*, 1961, nr.3, p.47.
- KERJ0118.1 Drexhage, G., ‘Kerkelijk centrum te ’s-Gravenhage’, in: *Bouwkundig Weekblad*, 1963, nr.9, p.140.
- KERJ.A6.1 Steensma, R. en C.A. van Swigchem, *Honderdvijftig jaar gereformeerde kerkbouw*, Kampen 1986, p.103.

Bijlage 3 Waarderingscriteria

CULTUURHISTORISCHE WAARDEN

- Belang van de kerk als bijzondere uitdrukking van een culturele, sociaal-economische en/of geestelijke ontwikkeling [...in casu ontwikkelingen in de naoorlogse liturgie, uitdrukking van een gedachtegoed van een bepaald kerkgenootschap];
- Belang van de kerk als bijzondere uitdrukking van een beleidsmatige en/of bestuurlijke ontwikkeling [...in casu maatschappelijke ontwikkelingen, lokale regelgeving tav torens, regelgeving tav plaats van de kerk in stad of dorp];
- Belang van de kerk wegens innovatieve waarde of pionierskarakter als bijzondere uitdrukking van een technische en/of typologische ontwikkeling [...gebruik van beton, nieuwe plattegrondvormen, verdiepingskerk].

ARCHITECTUUR- /KUNSTHISTORISCHE WAARDEN

- Bijzonder belang van de kerk voor de geschiedenis van de architectuur [... in casu een goed voorbeeld van een bepaalde stijl of bouwtrant, uitdrukking van de ontwikkeling in de naoorlogse kerkelijke architectuur];
- Bijzonder belang van de kerk voor het oeuvre van een (tuin-)architect;
- Belang van de kerk wegens de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp [...zoals gave verhoudingen, zorgvuldige detaillering, gevarieerd kleur- en materiaalgebruik];
- Belang van de kerk wegens bijzonder(e) materiaalgebruik, detaillering, constructiewijze en/of ornamentiek;
- Belang van de kerk wegens de bijzondere samenhang tussen exterieur en interieur(onderdelen);
- Bijzondere betekenis van de kerk wegens de in, aan of bij de kerk toegepaste kunstwerken [...in casu speciaal voor de kerk ontworpen kunstwerken, kunstwerken uit de bouwtijd, gesamtwerk].

STEDENBOUWKUNDIGE /ENSEMBLEWAARDEN

- Betekenis van de kerk als essentieel onderdeel van een groter geheel, dat cultuurhistorisch, architectuurhistorisch en stedenbouwkundig van nationaal belang is [...in casu een complex, buurt, wijk of dorp met een belangrijk stedenbouwkundig concept];
- Bijzondere betekenis van de kerk wegens de markante situering verbonden met de ontwikkeling / uitbreiding van een stad dorp of wijk [...in casu de samenhang in functie, schaal en verschijningsvorm met andere bebouwing, wegen en groenvoorziening / rol in de opzet van de wijk];
- Bijzondere betekenis van de kerk wegens de wijze van verkaveling, inrichting van de openbare ruimte en/of specifieke functies en/of de

historisch-ruimtelijke relatie met groenvoorzieningen, wegen en/of water [...in casu positionering in groenstroken];

- Bijzondere betekenis van de kerk voor het aanzien van een stad, dorp of wijk [...in casu een beeldbepalende landmark of markant oriëntatiepunt];
- Bijzondere betekenis van de kerk wegens de samenhang met bijbehorende bijgebouwen (pastorie/kosterij, nevenruimten, patronaatsgebouw, school, uitvaartcentrum).

GAAFHEID/ HERKENBAARHEID

- Belang van de kerk wegens de architectonische gaafheid van ex- en/of interieur [...en de herkenbaarheid van het oorspronkelijke concept];
- Belang van het complex wegens de hoogwaardige architectonische kwaliteit van de samenstellende onderdelen [...kerk, pastorie/kosterij, nevenruimten, patronaatsgebouw, school, uitvaartcentrum];
- Belang van de kerk in relatie tot de structurele en/of visuele gaafheid van de stedelijke, dorpse of landschappelijke omgeving [...voorzieningencentrum of -strook, plantsoen, park of woonbuurt].

ZELDZAAMHEID

- Belang van de kerk wegens architectuurhistorische, bouwtechnische, typologische en/of stedenbouwkundige en/of functionele zeldzaamheid;
- Betekenis van de kerk wegens zeldzame toepassing van kunstwerken.

Bijlage 4 Objectenlijst en preselectie

De voorgeselecteerde kerken (preselectie) zijn in deze lijst grijs gearceerd.
De tabel is gesorteerd op plaatsnaam. Deze lijst heeft géén juridische status.

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERJ0001	Zuiderkerk	Aalsmeer		
KERH0090	Agnus Dei	Aalst	Koningin Julianalaan	12
KERJ0291	Kapel bij pensioonaat Mariëngaarde	Aarle-Rixtel		
KERJ0002	Adventkerk	Aerdenhout	Leeuwerikenlaan	7
KERD0216	Gereformeerde kerk	Akkrum	Tsjerke Breed	
KERD0217	RK-kerk	Alblasserdam		
KERJ0003	Don Bosco	Alkmaar	Geert Grootplein	2
KERJ0004	Willibrorduskerk	Almelo	Windmolenbroekseweg	2
KERD0218	Gereformeerde Pniëlkerk	Almelo	A. Schelhoutstraat	1
KERH0023	De Voorhof	Almkerk	Voorstraat	7
KERH0022	NH Kerk	Almkerk	Kerkstraat	14
KERH0049	H. Willibrordus	Alphen	Heuvelstraat	1
KERD0219	Goede Herderkerk	Alphen aan den Rijn	Ten Harmsenstraat	
KERJ0293	Gereformeerde kerk	Amerongen	Imminkstraat	11
KERJ0298	Kapel Seminarie	Amersfoort	Koningin Wilhelminalaan	3
KERJ0297	Kapel de Horstink	Amersfoort	Koningin Wilhelminalaan	17
KERJ0302	Opstandingskerk	Amersfoort	Euterpeplein	1
KERJ0305	Fonteinkerk	Amersfoort	Robert Kochstraat	4
KERJ0295	Bergkerk	Amersfoort	A. Kuyperweg	2
KERJ0299	H. Kruis	Amersfoort	Liendertseweg	46
KERJ0303	H. Geest	Amersfoort	Mozartweg	54
KERJ0300	Adventkerk	Amersfoort	Ringweg Kruiskamp	74
KERJ0304	Johanneskerk	Amersfoort	Westsingel	30
KERJ0294	Kapel Paters Kruisheren (Constantinianum)	Amersfoort	Daem Fockemalaan	10
KERJ0301	Martuskerk	Amersfoort	Copernicusstraat	18
KERJ0296	Centrum Rafaël	Amersfoort	Dollardstraat	29

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERJ0005	H. Willibrordus	Ammerzoden	Kerkstraat	2
KERD0220	Adventkerk	Amstelveen	Lindelaan	
KERJ0009	Paaskerk	Amstelveen	Augustinuspark	1
KERJ0008	Kerk v OLV v.d Berg Carme	Amstelveen	Rembrandtweg	220
KERJ0006	Kruiskerk / Vredeskerk	Amstelveen	Charlotte de Montpensierlaan	
KERJ0007	H. Geest	Amstelveen	Haagbeukenlaan	2
KERJ0061	Saronkapel	Amsterdam	Heggerankweg	53
KERJ0019	De Olijftak	Amsterdam	Burg Rendorpstr 60 / Arthur van Schendelstr	17
KERJ0012	Koningskerk	Amsterdam	Van 't Hofflaan	20
KERJ0025	Kerk v Paters v H Familie	Amsterdam		
KERJ0069	De Goede Herder	Amsterdam	Van Boshuizenstraat	422
KERJ0011	Immanuëlkerk	Amsterdam	Derkinderenstraat / Anton Waldorpstraat	58
KERJ0041	Arminiuskerk	Amsterdam	Postjeskade	200
KERJ0028	Christus Koningkerk "Votiefkerk"	Amsterdam	James Wattstraat	56
KERJ0021	De Hoeksteen	Amsterdam	Louis Couperusstraat (hoek burg Eliasstr)	133
KERJ0046	Sionskerk	Amsterdam	Dr. H. Colijnstraat	22
KERJ0017	H. Joseph	Amsterdam	Erik de Rooostr	14
KERJ0044	De Kandelaar	Amsterdam	Burg. Vening Meineszlaan	64
KERJ0053	De Opgang	Amsterdam	Tussenmeer	70
KERJ0036	Calvariekerk	Amsterdam	Derkinderenstraat	90
KERJ0033	Het Open Hof	Amsterdam	Pieter Calandlaan	101
KERJ0032	Evangelistisch Lutherse kerk	Amsterdam		
KERJ0020	Opstandingskerk	Amsterdam	Bos en Lommerplein	25
KERJ0038	Herdenkingskerk	Amsterdam	Postjesweg / Jan Tooropstraat	
KERJ0042	Augustanakerk	Amsterdam	Erasmusgracht	
KERJ0064	H. Familie	Amsterdam	Zaaiersweg	180
KERJ0049	Gemeente van Christus	Amsterdam	Ookmeerweg	206
KERJ0071	De Vrije Gemeente	Amsterdam	Van de Boechorststraat	26
KERJ0014	Synagoge	Amsterdam	Graafschapstraat	8
KERJ0067	Vrij-Evangelische Kerk	Amsterdam	Veluwelaan	20

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERJ0062	Weerenkapel	Amsterdam	Het Breed	2
KERJ0056	De Ark	Amsterdam	Aakstraat	64
KERJ0026	Kerk v h Allerheiligst Sacrament	Amsterdam	Kometensingel	150
KERJ0037	Tituskapel	Amsterdam	Willem Nuyenstraat / Piet Mondriaanstraat	1
KERJ0015	Thomaskerk	Amsterdam	Prinses Irenestraat	36
KERJ0022	De Ark	Amsterdam	Van Ollefenstraat	9
KERJ0059	Salvatorkerk	Amsterdam	Savelsbos	1
KERD0210	Synagoge	Amsterdam	Linnaeusstraat	
KERJ0035	H. Pius X-kerk	Amsterdam	Jacob Geelstraat	44
KERJ0052	H. Paulus	Amsterdam	Pieter Calandlaan	198
KERJ0045	OLV van Zeven Smarten	Amsterdam	Prof. Aalbersestraat	244
KERJ0051	H. Lucas	Amsterdam	Osdorperban	130
KERJ0054	De Uitweg	Amsterdam		
KERJ0066	Christus Geboorte	Amsterdam	Prinses Irenestraat	25
KERJ0070	J. Johannes Evangelist	Amsterdam	A.J. Ernststraat nr. 599? Of	104
KERJ0013	Maranathakerk	Amsterdam	Hunzestraat	
KERJ0018	H. Catharina	Amsterdam	Burg. Eliasstraat	74
KERJ0023	Pinksterkerk	Amsterdam	Van Boshuizenstraat	
KERE0011	Vrije Evangeli- sche Gemeente	Amsterdam		
KERJ0016	Pniëlkerk	Amsterdam	Bos en Lommerweg	191
KERJ0050	Hersteld Apostolische kerk	Amsterdam	Johan Braakensiekhof	1
KERJ0024	Pelgrimskerk	Amsterdam	Van Boshuizenstraat	560
KERJ0057	Regenboogkerk	Amsterdam	Kometensingel	56
KERJ0030	Verrijzenis OHJ Christus	Amsterdam	Louis Bouwmeester- straat	75
KERJ0040	Sint Jan de Doper II	Amsterdam	Poeldijkstraat	1
KERJ0031	St. Antonius te Padua	Amsterdam		
KERJ0058	Christelijke Gereformeerde Kerk	Amsterdam	Rode Kruisstraat	20
KERJ0027	Bethelkerk	Amsterdam	Pleiadenplein	42
KERJ0043	OLV van Lourdes	Amsterdam	Noordzijde	42
KERJ0063	Heilige der Laatste Dagen	Amsterdam	Zaaiersweg	17

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERJ0048	Koninkrijkszaal	Amsterdam	Bernard Loderstr / Jan de Louterstraat	
KERJ0039	H. Johannes de Doper I	Amsterdam	Poeldijkstraat	5
KERJ0060	Maranathakerk	Amsterdam	Mosplein	40
KERJ0047	Christelijk Gereformeerde kerk	Amsterdam	Willem Kloosstraat	1
KERJ0029	St. Nicolaas-klooster	Amsterdam	Prinses Irenestraat	19
KERJ0068	Woestduinkerk	Amsterdam	Woestduinstraat	22
KERH0024	Geref. Kerk	Andel	Julianstraat	22
KERD0223	Tabernakelkerk	Apeldoorn	Waalstraat	2
KERD0222	Synagoge	Apeldoorn	Paslaan	18
KERD0221	Jachtlaankerk	Apeldoorn	Jachtlaan	143
KERE0009	Opstandingskerk	Apeldoorn	Laan van Orden	248
KERD0224	Gereformeerde kerk	Appelscha	Van emstweg	1
KERJ0081	Opstandingskerk	Arnhem	Rozendaalsestraat	505
KERJ0073	H. Sacramentskerk	Arnhem	Huissensestraat	62
KERJ0078	H. Nicolaaskerk	Arnhem	Bethanienstraat	1
KERJ0077	Kruiskerk	Arnhem	Lisdoddelaan	
KERJ0084	NH kerk	Arnhem		
KERJ0079	Kapel bij Insula Dei	Arnhem		
KERJ0075	Moriakapel	Arnhem		
KERJ0076	H. Willibrorduskerk	Arnhem	Oude Velperweg	56
KERJ0083	Bethaniëkerk	Arnhem		
KERD0232	Geref. Kerk met parochiegebouw De Rank	Arnhem	Groen van Prinstererlaan	1
KERJ0072	H. Pauluskerk	Arnhem	Johan de Wittlaan	238
KERJ0082	Sionskerk	Arnhem	Callunastraat	
KERJ0074	Noodkerk	Arnhem		
KERD0234	NH kerk 't Uitzicht	Arnhem	Zaslaan	22
KERD0235	H. Willibrordus	Arnhem	A. van Nieuwenaarlaan	3
KERD0225	Baptistenkapel	Arnhem	w. van Kleeflaan	6
KERJ0080	Bethlehemkerk	Arnhem		
KERD0226	Kerk van het Apostolisch Genootschap	Arnhem	Korte Straat	13
KERD0227	NH Diaconessenkerk	Arnhem	Izaak Evertslaan	11

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERD0233	Gereformeerde Salvatorkerk	Arnhem	Salvatorplein	274
KERD0228	H. Geestkerk	Arnhem	Gelderse Rooslaan	1
KERD0230	Nieuw Apostolische kerk	Arnhem	W. Barentzstraat	2
KERD0231	NH Pniëlkerk	Arnhem	Leeuwensteinplein	4
KERD0229	Hersteld Apostolische Zendingkerk	Arnhem	Spijkerstraat	289
KERD0236	H. Geestkapel	Assel	Alverschotenseweg	46
KERD0237	Marturiakerk	Assen	Thorbeckelaan	197
KERH0050	OLV van Altijddurende Bijstand	Baarle-Nassau	Nieuwstraat	12
KERJ0408	H. Petrus Banden	Baarlo	Markt	1
KERJ0306	Lutherkapel	Baarn	Kapelstraat	7
KERJ0308	Kapel zendingscentrum	Baarn	Wilhelminalaan	
KERJ0307	H. Maria Koningin	Baarn	Maatkampweg	18
KERJ0309	Opstandingskerk	Baarn	Eemweg	1
KERJ0086	OLV ten Hemelopneming	Bakkum-Noord	Brederodestraat	14
KERJ0085	NH kerk	Bant	Lange Omgang	1
KERJ0394	OLV van de Wonderdadige Medaille	Beek	Onze Lieve Vrouweplein	1
KERJ0087	Gereformeerde kerk	Beilen	De Vos van Steenwijkstraat	
KERH0053	Goddelijke Voorzienigheid	Bergen op Zoom	Van Heelulaan	73
KERH0052	H. Hart van Jezus	Bergen op Zoom	Piusplein/Kastanjelaan	160
KERH0051	H. Antonius Abt	Bergen op Zoom	Rembrandtstraat	52
KERD0238	Gereformeerde kerk	Bergentheim	Dr. Postweg	9
KERH0091	NH kerk	Berlicum	Raadhuisplein	4
KERH0094	H. Liduina	Best	Raadhuisstraat	109
KERH0092	H. Antonius van Padua	Best	Kon. Julianaweg	5
KERH0093	Protestantse kerk	Best	Koningin Julianaweg	1
KERE0007	OLV ten Hemelopneming	Beugen	Kerkplein	3
KERJ0088	OLV van	Beuningen	Beuningerstraat	73

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
	Altijddurende Bijstand			
KERJ0090	De Opgang	Beverwijk	Florastraat	2
KERJ0089	Regina Caeli	Beverwijk	Hilbersplein	1
KERJ0091	H. Jozef	Beverwijk	Laan der Nederlanden	70
KERJ0310	Noorderkerk	Bilthoven	Laurillardlaan	6
KERJ0311	H. Laurentius	Bilthoven	Melkweg	3
KERJ0312	Morgenster	Bilthoven	Dierenriem	
KERD0202	H. Antonius van Padua	Blerick	Antoniuslaan	93
KERD0239	NH Kerk	Bleskensgraaf		
KERJ0412	O.L. Vrouw Geboorte	Blitterswijk	Plein	1
KERD0240	Boezemkerk	Bolnes	Pretoriusstraat	
KERE0008		Bovensmilde	Ds. L. Dijkstrastraat	21
KERH0096	H. Paulus	Boxmeer	Jan Tooropstraat	1
KERH0095	H. Petrus	Boxmeer	Steenstraat	39
KERH0097	Maria Regina	Boxtel	Maria Reginaplein	45
KERH0006	OLV van Altijddurende Bijstand	Breda	Mgr. Nolensplein	1
KERH0014	Marcuskerk	Breda	Hooghout	96
KERH0016	H. Kruis	Breda	B. de wildestraat	402
KERH0010	H. Aartsengel Michael	Breda	Mgr. Leijtenstraat	15
KERH0011	De Goede Herder	Breda	Baliendijk	70
KERH0013	H. Johannes de Doper	Breda	Groot Ijpelaardreef	69
KERH0015	Pelgrimskerk	Breda	Langendijk	50
KERH0004	Onbevlekt Hart van Maria	Breda	Fatimastraat	3
KERH0009	Kapel Diaconessenhuis	Breda	Langendijk	
KERH0012	Kerk Apostolisch Genootschap	Breda	Heusdenhoutsestraat	15
KERH0005	Maria Mater Dei (LD)	Breda	Mgr. Hopmansstraat	2
KERH0008	HH Petrus en Paulus	Breda	Graaf Hendrik III plein	4
KERH0007	Kapel sanatorium Klokkenberg	Breda	Galderseweg	81
KERD0241	NH kerk met pastorie	Breskens	Langeweg	
KERJ0313	Gereformeerde	Breukelen	Dillenburgstraat	

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
	kerk			
KERJ0092	NH kerk	Brunisse		
KERJ0093	H. Jozef	Brunssum	St. Gregoriuslaan	2
KERJ0397	H. Gregorius de Grote	Brunssum	Kerkstraat	127
KERJ0398	H. Familie	Brunssum	Akerstraat	99
KERH0098	H. Jozef	Budel-Dorplein	Kerkplein	202
KERJ0094	H. Agnes	Bunde	St. Agnesplein	15
KERJ0314	Gereformeerde kerk	Bunnik	Provinciale weg	32
KERJ0316	Maranathakerk	Bunschoten	Prinses Margrietstraat	21
KERJ0317	Adventkerk	Bunschoten	Gerbrandylaan	1
KERJ0315	De Bron	Bunschoten	Molenstraat	24
KERJ0095	Verlosserkerk	Bussum	Ceintuurbaan	
KERJ0096	H. Kruisverheffing	Cadier en Keer	Dorpsstraat	
KERH0099	Gereformeerde Gemeente	Capelle	Nieuwe Vaart	
KERD0242	Maranathakerk	Castricum	Torenstraat	
KERH0054	H. Antonius Abt	Chaaam	Dorpsstraat	46
KERJ0097	NH kerk	Creil	Westeringstraat	
KERE0006	H. Jozef	Cuijk	De Valuwe	2
KERD0243	NH Kerk	Daarle	Dalvoordseweg	
KERJ0319	Opstandingskerk	De Bilt	Eerste Brandenburgerweg	34
KERJ0318	H. Michaël	De Bilt	Kerklaan	31
KERD0270	Johanneskerk	De Lier	J. Vermeerplein	
KERD0153	H. Marg. Maria	De Rips	Ripsestraat	22
KERJ0130	Hervormde kerk	De Waal		
KERD0204	Marcuskerk	Delft	Roland Holstlaan	755
KERD0203	Sionskerk	Delft	Cort van der Lindenstraat	1
KERJ0098	Immanuëlkerk	Delft	Prof. Schoemakerstraat	1
KERD0244	H. Pastoor van Arskerk	Delft	Kappeyne v.d. Coppellostraat	6
KERJ0099	NH kerk	Delfzijl		
KERD0245	Gereformeerde kerk	Delfzijl	Europaweg	
KERJ0320	Maria Christina-kerk	Den Dolder	Dolderseweg	123
KERJ0321	Kapel Jongensinstituut Den Engh	Den Dolder	Dolderseweg	
KERT0004	Opstandingskerk en pastorie	Den Helder	H.A. Lorentzstraat	59

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERT0001	Johanneskapel	Den Helder	Waddenreestraat	2
KERT0003	H. Nicolaas	Den Helder	Haringvlietweg 2-4	2
KERD0260	Oud Katholieke Kerk	Den Helder	Timorlaan	87
KERJ0129	Opstandingskerk	Den Helder	H.A. Lorentzstraat	59
KERH0057	Sjaloom	Dinteloord	Steenbergseweg	2
KERH0058	Gereformeerde Gemeente	Dinteloord	Westgroeneweg	67
KERH0056	HH Petrus en Paulus	Dinteloord	Westvoorstraat	2
KERH0055	NH Gemeente	Dinteloord	Westvoorstraat	28
KERD0211	Apostolische kerk	Doesburg	Torensteeg	
KERD0246	Gereformeerde Kerk	Doetinchem	Holterweg	
KERH0100	NH kerk	Doeveren	Dorpsstraat	9
KERD0247	Gereformeerde Kerk	Domburg	Noordstraat	13
KERE0003	H. Paulus	Dongen	Europaplein	1
KERJ0323	Kapel seminarie	Doorn	Hydepark	
KERJ0322	H. Martinus	Doorn	Dorpsstraat	15
KERJ0132	Andreaskerk	Dordrecht	Karel Doormanweg / Jacob van Heemskerkstraa	
KERJ0131	OLV Onbevlekt Ontvangen	Dordrecht	Brouwersdijk	115
KERJ0133	Godelijke Verlosser	Drachten	Pier Panderstraat	1
KERJ0327	Morgensterkapel	Driebergen-Rijsenburg	Melvill van Carnbeel- aan	34
KERJ0325	Christelijk gereformeerde kerk	Driebergen-Rijsenburg	Oranjelaan	73
KERJ0324	Maranathakerk	Driebergen-Rijsenburg	Melvill van Carnbeel- aan	34
KERJ0326	Kapel Zusters Ursulinen	Driebergen-Rijsenburg	Rijsenburgselaan	11
KERJ0134	OLV Geboorte	Driel	Kerkstraat	25
KERH0059	NH kerk	Drongelen	Burg. D.A. van de Schansstraat	2
KERH0101	H. Lambertus	Drunen	Raadhuisplein	4
KERH0060	NH kerk	Dussen	Zuideveldlaan	10
KERH0061	OLV Geboorte	Dussen	Vrijheidsplein	1
KERJ0399	H. Pius X	Echt	Nieuwe Markt	50
KERJ0135	De Goede Herder	Ede	Ganzeweide	17

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERD0207	Thaborkerk	Ede	Talmalaan	
KERD0251	NH Kerk	Eefde		
KERJ0204	H. Gerardus Majella	Eind	Sint Gerardusstraat	
KERH0038	Adventskerk	Eindhoven	Camphuysenstraat	4
KERH0034	Apostolische Genootschap	Eindhoven	Bergmannstraat	76
KERH0036	Hersteld Apostolische Kerk	Eindhoven	Willem de Rijkelaan	1
KERH0039	Emmauskkerk	Eindhoven	Barriereweg	9
KERH0029	Maranatha	Eindhoven	Venstraat	30
KERH0028	H. Johannes Bosco	Eindhoven	Mimosaplein	2
KERH0025	Onbevlekt Hart van Maria	Eindhoven	St. Servaasplein	1
KERH0032	Petrakerk	Eindhoven	Heggeranklaan	1
KERH0026	Kapel Clarissen- klooster	Eindhoven	St. Claralaan	1
KERE0001	Ontmoetingskerk	Eindhoven	Meerkollaan	3
KERH0041	H. Vincentius a Paolo	Eindhoven	Past. Duseeplein	
KERH0040	HH Harten	Eindhoven	Brucknerplein	
KERJ0288	H. Judas Thaddaeus	Eindhoven	Hendrik Staetslaan	50
KERH0027	Doopsgezinde kerk	Eindhoven	Da Costaweg	16
KERH0030	Remonstrantse kerk	Eindhoven	Dommelhofstraat	1
KERH0035	Gereformeerd Vrijgemaakt	Eindhoven	Frederik Hendrikplein	35
KERH0037	H. Michael	Eindhoven	Clovislaan	193
KERJ0289	H. Pius X	Eindhoven	Kardinaal de Jongweg	1
KERH0033	De Bazuin	Eindhoven	Marconilaan	70
KERH0031	Opstandingskerk	Eindhoven	Alpenroosstraat	11
KERD0252	Lucaskerk	Elden	Rijksweg-West	52
KERJ0137	Hervormde kerk	Ellewoutsdijk		
KERH0102	H. Johannes Evangelist	Elsendorp	St. Christoffelplein	1
KERJ0138	Hervormde kerk	Emmeloord		
KERD0311	Nieuw- Jeruzalemkerk	Emmeloord	Corn. Dirkszplein	
KERD0253	H. Michaël	Emmeloord	Noordzijde	1
KERJ0140	Doopsgezinde kerk	Emmen	Prinsenlaan	
KERJ0139	St. Pauluskerk	Emmen	Meerstraat	2

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERH0103	H. Landinus	Empel	Proosdijstraat	12
KERE0012	v.m. R.K. Kerk	Ens	Arnoldus van Bockholtstraat	1
KERJ0217	OLV v Altijddurende Bijstand	Ens	Zoudenbalchstraat	2
KERJ0219	NH kerk	Ens		
KERJ0142	Pniël-kapel	Enschede	Velveplantsoen	
KERD0254	Vredeskerk	Enschede	Dr. Johan Wagenaarstraat	6
KERJ0143	De Goede Herder	Ermelo	Smidsweg	8
KERJ0144	Kerk van de Verrijzenis des Heren	Espel	Noorderrand	34
KERJ0145	Una Sancta	Espel		
KERH0062	H. Jacobus de Meerdere	Fijnaart	Molenstraat	26
KERJ0146	H. Franciscus van Assisië	Franeker	Godsacker	13
KERD0201	H. Gertrudis	Geertruidenberg	Venestraat	26
KERD0105	De Goede Herder	Geldrop	Meeuwenhof	
KERD0104	H. Maria Magdalena	Geldrop	Nuenenseweg	22
KERJ0148	H. Barbara	Geleen	Javastraat	5
KERJ0147	Kruiskerk	Geleen	Parklaan	25
KERD0106	H. Gerardus Majellus	Gemert	St. Gerardusplein	16
KERH0063	Het Kruispunt	Genderen	Hoofdstraat	76
KERH0064	NH kerk	Genderen	Kerkstraat	29
KERJ0149	H. Martinuskerk	Gendt	Nijmeegsestraat	4
KERJ0401	H. Martinus	Gennep	Zuid-Oostwal	3
KERD0108	H. Geest	Goirle	Wittendijk	1
KERJ0150	Exoduskerk	Gorinchem	Mollenburgseweg	
KERD0107	Christus Hemelvaart	Grave	Dr. Wierstraat	1
KERJ0328	Nederlandse Hervormde Kerk	Groenekan	Groenekanseweg	66
KERJ0151	H. Antonius van Padua	Groesbeek	Bredeweg	70
KERJ0152	Goede Herderskerk	Groningen		
KERJ0154	Moeder Godskerk	Groningen		
KERD0255	Jeugdsynagoge	Groningen	Folkingedwarsstraat	16

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERJ0153	Mariakerk	Groningen	Landsteinerlaan / Kochstraat	2
KERD0256	Goede Herderkerk	Grootegast	De Gast	2
KERJ0155	OLV Ten Hemelopneming	Grubbenvorst	Kerkstraat	1
KERJ0292	Carmelitessenkapel	Haaren	Rijksweg	3
KERJ0156	HH Petrus en Paulus	Haarlem	Tesselschadestraat	14
KERT0005	Pelgrimskerk	Haarlem	Stephensonstraat 1-3	1
KERJ0158	Doopsgezinde kerk	Haarlem		
KERJ0157	H. Pastoor van Arskerk	Haarlem	Kromhoutlaan 2 of	12
KERJ0159	Hervormde kerk	Halle	Dorpsstraat	19
KERJ0216	Kerk en recreatiecentrum	Harderwijk		
KERJ0161	H. Catharina	Harderwijk	Van Maerlantlaan	1
KERJ0162	H. Nicolaaskerk	Haren	Irenelaan	4
KERT0008	Gereformeerde kerk	Harlingen	Midlumerlaan	24
KERD0258	Ichtuskerk	Hasselt	Dr. H.A.W. van der Vechtlaan	
KERD0109	H. Lambertus	Hedikhuizen	Lambertusstraat	5
KERJ0163	H. Jozefkerk	Heelsum	Kamperdijklaan	2
KERD0313	Gereformeerde Pinksterkerk	Heemstede	Camplaan	
KERJ0164	Sionskerk	Heerenveen	Marktweg	55
KERJ0165	H. Dionysuskerk	Heerhugowaard	Middenweg	248
KERJ0403	H. Jozef	Heerlen	Dr Clemens Meulemanstraat	1
KERJ0167	Sionskerk	Heerlen		
KERJ0166	H. Moeder Anna	Heerlen	Bekkerveld	15
KERJ0615	Christus Koning	Heerlen	Zes Landenstraat	12
KERD0259	Gereformeerde kerk	Heiloo	Noordergeeststraat	
KERD0110	H. Willibrordus	Helenaveen	Helenastraat	2
KERD0111	H. Hart van Jezus	Helmond	Bindersestraat	4
KERD0116	De Ark	Helmond	Eisenhowerlaan	7
KERD0112	H. Anna	Helmond	Floreffestraat	12
KERD0119	Verrijzenis buurtcentrum	Helmond	Kortenaerstraat	
KERD0114	H. Bernadette en	Helmond	Azalealaan	64

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
	H. Antonius			
KERD0117	De Goede Herder	Helmond	Straakvense Boschdijk	96
KERD0113	OLV v. Binderen, Lelie onder de Doornen	Helmond	Abdijlaan	1
KERD0115	Goddelijke Voorzienigheid	Helmond	2e Haagstraat	
KERD0118	Bethlehemkerk	Helmond	Sperwerstraat	2
KERJ0171	St. Raphaëlkerk	Hengelo	Schumannstraat	23
KERT0018	God is Liefde	Hengelo	Marskant 33-35	33
KERJ0393	Synagoge	Hengelo		
KERJ0170	H. Pius X-kerk	Hengelo	Breemarsweg	442
KERJ0172	Doopsgezinde kerk	Hengelo	Schalkburgerstraat	
KERT0002	H. Michael	Herten	Kerkpad	2
KERD0125	H. Catharina	Heusden	Hertogin Johanna. v. Brabantstraat	3
KERD0261	Verrijzenis van OHJ Christus	Hilversum	De Kupstraat	1
KERJ0175	Bethlehemkerk	Hilversum	Loosdrechtseweg/ Diependaalselaan	
KERJ0176	De Bron	Hoogvliet		
KERD0262	Deltakerk	Hoogvliet	Haifaweg	7
KERJ0177	HH Engelbe- waarders	Hoorn	Joh. Poststraat	28
KERJ0178	Gereformeerde kerk	Hoornster- zwaag		
KERJ0179	H. Lambertus	Horst	Sint-Lambertusplein	16
KERH0066	OLV Hemelvaart	Huijbergen	Boomstraat	1
KERJ0332	Kapel Johannes- stichting	Huis ter Heide	Amersfoortseweg	56
KERJ0329	Kapel theolo- gisch seminarie	Huis ter Heide	Amersfoortseweg	18
KERJ0331	Kapel Dijnsel- burg	Huis ter Heide	Amersfoortseweg	10
KERJ0330	Kapel Beukber- gen	Huis ter Heide	Amersfoortseweg	59
KERJ0180	Nederduits Hervormde kerk	Huissen		
KERH0065	H. Gerardus Majella	Hulten	Rijksweg	24
KERJ0270	Hersteld Apostolische kerk	IJmuiden	Eemstraat	30

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERJ0283	Bethlehemkerk	IJmuiden	Radarstraat 3-5	3
KERT0015	Voormalig jeugdhuis	IJmuiden	Rembrandtlaan	45
KERJ0282	Gereformeerde kerk	IJmuiden	Rambonnetlaan	
KERT0013	Nieuw Apostoli- sche kerk	IJmuiden	Eemstraat 28-30	28
KERJ0284	Sint Petruskerk	IJmuiden	Dolfijnstraat	1
KERJ0285	Gereformeerde kerk	IJsselmuiden		
KERJ0334	Kapel Mariën- stein	IJsselstein	Benschopperweg	14
KERJ0333	Burchtkapel	IJsselstein	Vicarielaan	112
KERJ0335	Gereformeerde kerk	Kamerik	Mijzijde	
KERD0263	Ichtuskerk	Katwijk aan Zee	Meeuwenlaan	
KERD0264	Triumfatorkerk	Katwijk aan Zee	Piet Heinlaan	
KERJ0181	Hervormde kerk	Kerkdriel		
KERJ0182	St. Martinuskerk	Kerkdriel	Kerkstraat	41
KERJ0405	De Blijde Boodschap	Kerkrade	Directeur Van der Mühlenstraat	50
KERJ0404	H. Maria Goretti	Kerkrade	Maria Gorettistraat	4
KERJ0183	Gereformeerde kerk/ NH	Klazienaveen		
KERD0265	NH Kerk	Kloosterhaar	Dorpsstraat	15
KERH0068	Hoekpoort	Klundert	Schanspoort / Ambachtsherenweg	8
KERH0067	NH kerk	Klundert	Kerkring	1
KERJ0184	H. Johannes de Doper	Kraggenburg	Voorstraat	1
KERJ0185	Hervormde kerk	Kraggenburg		
KERH0069	NH kerk	Kruisland	Markt	
KERH0070	H. Johannes de Doper	Lage Zwaluwe	Plantsoen	4
KERH0071	H. Hart	Langeweg	Kloosterlaan	10
KERJ0186	Kerk van de Goede Herder	Laren	Kostverloren	1
KERJ0336	H. Andreas	Leersum	Planterslaan	21
KERD0266	Goede Herder- kerk	Leeuwarden	Mr. P.J. Troelstraweg	49
KERD0267	Parkkerk	Leeuwarden	J. van Scorelstraat	
KERD0268	RK Kerk	Leeuwarden		
KERJ0187	Opstandingskerk	Leeuwarden	J.H. Knoopstraat	
KERD0269	Kapel Verbum	Leiden	Plantage	16

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
	Dei			
KERD0206	Herv. Kerk	Lekkerkerk		
KERJ0188	Devotiekapel	Lichtenvoorde		
KERD0126	H. Servatius	Lieshout	Burgemester vd Heuvelstraat	1
KERJ0189	OLV van Fatima	Lisse	Nassastraat	2
KERD0127		Lith	Lithsedijk	5
KERJ0337	Oud Gereformeerde kerk	Loenen aan de Vecht	Koningin Wilhelminalaan	
KERJ0338	H. Ludgerus	Loenen aan de Vecht	Pr. Margrietlaan	1
KERJ0112	H. Paulus	Loosduinen	Mgr. Nolenslaan	8
KERJ0107	Paaskerk	Loosduinen	Harmelenstraat	108
KERJ0120	NH Adventkerk	Loosduinen	Hengelolaan	225
KERJ0339	Gereformeerde kerk	Lopik	Lopikerweg oost	57
KERD0272	NH Kerk	Luttelgeest	Lange Brink 49	
KERJ0218	H. Jozefkerk	Luttelgeest	Kerkstraat	1
KERD0271	Gereformeerde Kerk	Luttelgeest	Lange Brink	2
KERD0128	H. Martinus	Luyksgestel	Kerkstraat	96
KERD0129	H. Martinus Kampkapel	Luyksgestel	Kerkstraat	92
KERJ0340	Gereformeerde kerk	Maarn	T. Visserweg	30
KERJ0341	Kapel Valkenheide	Maarsbergen	Valkenheide	26
KERJ0190	Hervormde kerk	Maasdijk		
KERD0130	H. Antonius Abt	Maashees	De Goeystraat	2
KERD0273	Immanuelkerk	Maassluis	Kerkstraat	
KERJ0191	H. Familie	Maastricht	Old Hickoryplein	100
KERJ0192	H. Antonius van Padua	Maastricht	Kast. Schaloenstraat	55
KERJ0420	H. Guliëlmus	Maastricht	Aartshertogenplein	89
KERJ0410	O.L. Vrouw van Goede Raad	Maastricht	Malpertuisplein	60
KERJ0193	H. Christoffel	Maastricht	Clavecimbelstraat	
KERJ0409	H. Anna	Maastricht	Via Regia By	15
KERJ0411	Christus Hemelvaart	Maastricht	Potterieplein	50
KERJ0194	H. Antonius Abt	Malden	Eendenpoelseweg	4
KERD0131	H.H. Lambertus en Antonius	Maren-Kessel	Past. Roesweg	2
KERJ0136	H. Christina	Mariadorp		
KERJ0400	Maria ten Hemelopneming	Mariadorp	Onze Lieve Vrouweplein	1

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERD0275	OLV Sterre der Zee	Marknesse	G. Lokkenstraat	32
KERD0274	Gereformeerde Kerk	Marknesse	Noordeinde	3
KERT0006	OLV ten Hemelopneming	Maurik	Buitenweg	4
KERJ0195	H. Jozef Arbeider	Meerssen	Pastoor Dominicus Hexstraat	
KERH0072	Gereformeerde Gemeente	Meeuwen	Laan	13
KERH0073	NH kerk	Meeuwen	Hoek	2
KERJ0197	H. Nicolaas	Meijel	Raadhuisplein	13
KERJ0413	H. Andreas	Melick	Kerkstraat	4
KERJ0196	Remonstrantse kerk	Meppel		
KERD0276	Nieuwe Kerk	Meppel	Thorbeckelaan	73
KERJ0199	Geref kerk	Middelburg		
KERJ0198	HH Petrus en Paulus	Middelburg	Lombardstraat	3
KERD0132	Allerheilige Sacrament	Middelrode	Driezeeg	40
KERJ0200	H. Maria Sterre der Zee	Middenmeer	Brugstraat	36
KERH0075	H. Stephanus	Moerdijk	Steenweg	49
KERH0074	Gereformeerde kerk	Moerdijk	Grintweg	82
KERD0277	Ontmoetingskerk	Naaldwijk	Anjerlaan	
KERJ0201	Gereformeerde kerk	Nagele	Ring 4, 5 en	15
KERJ0203	H. Isidoruskerk	Nagele	Ring	23
KERJ0202	Hervormde kerk	Nagele		
KERD0133	H. Willibrordus	Neerkant	Dorpsstraat 29	31
KERD0134	H. Antonius en Brigida	Netersel	De Hoeve	4
KERH0076	De Ark	Nieuwendijk	Biesboschstraat	18
KERD0135	H. Johannes Geboorte	Nieuwkuijk	Nieuwkuijksestraat	94
KERJ0342	Pauluskapel	Nieuw-Loosdrecht	Nootweg	79
KERJ0210	Thomaskerk	Nijmegen	Oude Heselaan	171
KERJ0214	Boskapel	Nijmegen	Graafseweg	276
KERJ0207	OLV v.d. Berg Karmel	Nijmegen	Doddendaal	22
KERJ0213	H.H. Harten van Jezus en Maria	Nijmegen	Slotemaker de Bruineweg	270
KERJ0211	Christus	Nijmegen	Marconistraat	52

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
	Verrijzenis			
KERJ0212	Maria ten Hemelopneming	Nijmegen	Daniëlsweg	42
KERJ0209	Doopsgezinde kerk	Nijmegen	Waldeck Pymontsingel	67
KERJ0206	H. Augustinuskerk	Nijmegen	Doddendaal	22
KERD0278	Pauluskerk	Nijmegen	Mollenhutseweg	
KERJ0215	Maranathakerk	Nijmegen	Steenbokstraat	
KERJ0205	Opstandingskerk	Nijmegen	Kwakkenbergweg	
KERJ0208	H. Dominicus	Nijmegen	Prof. Molkenboerstraat	7
KERH0077	Maria Hemelvaart	Nispen	Kerkplein	1
KERD0279	Maria ter Zee met kosterswoning	Noordwijk aan Zee	Nieuwe Zeeweg	75
KERD0136	St. Andries	Nuene	Andriesplein	
KERD0137	H. Johannes Onthoofding	Nuland	Kerkstraat	34
KERJ0271	H. Franciscus van Assisië	Nunspeet	Eperweg	18
KERJ0220	NH kerk	Nuth		
KERD0280	NH kerk met pastorie	Ochten	Kerkstraat	1
KERJ0343	H. Nicolaas	Odiijk	St. Nicolaaslaan	1
KERD0138	H. Kruisvinding	Odiliapeel	Oude Dijk	43
KERD0141	Zoete Naam Jezus	Oeffelt	Kerkplein	3
KERJ0221	H. Lambertus	Oirsbeek	Raadhuisstraat	8
KERD0142	H. Petrus Banden	Oirschot	Markt	2
KERD0281	Hervormde pastorie	Oldenzaal	Karl Heupinklaan	
KERD0143	H. Martinus	Olland	Past. Smitsstraat	44
KERD0144	OLV Presentatie	Ommel	Marialaan	16
KERJ0222	Gereformeerde kerk	Onnen		
KERD0282	Gereformeerde kerk	Oostburg	Molenberg	3
KERJ0223	H. Eligius	Oostburg	St. eligiusplein	10
KERJ0224	Gereformeerde Vredenbergkerk	Oosterbeek	Toulon van der Koogweg	
KERJ0225	Goede Herderkerk	Oosterbeek	Utrechtseweg	220
KERH0078	OLV vd H. Rozenkrans	Oosterhout	Wilhelminalaan	63

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERH0079	H. Huisgezin van Nazareth	Oosterhout	Van Oldeneellaan	20
KERD0149	Allerh. Sacrament buurtcentrum	Oss	Willem I-laan	
KERD0148	Israëlitische Joodse gemeente	Oss	Oude Kerkstraat	12
KERD0150	H. Paulus	Oss	Oude Litherweg	2
KERD0147	H. Joh. Bosco	Oss	Lijsterlaan	6
KERD0151	Paaskerk	Oss	Wethouder van Eschstraat	165
KERD0146	Gereformeerde kerk	Oss	Burgemeester van den Elzenlaan	22
KERD0283	NH Kkerk	Oudleusen	Parallelstraat	
KERJ0344	Gereformeerde kerk	Oud-Loosdrecht	Oud Loosdrechtsedijk	145
KERD0152	H.H. Theobaldus en Antonius	Overloon	14 Oktober-plein	9
KERD0284	NH Kerk	Petten	Plein 1945	
KERJ0227	H. Maria ten Hemelopneming	Philippine	Philipsplein	10
KERJ0228	H. Matthias	Posterholt	Hoofdstraat	72
KERH0017	OLV ten Hemelopneming	Prinsenbeek	Markt	32
KERH0080	H. Dionysius	Putte	Antwerpsestraat	35
KERH0081	Maria Hemelvaart	Raamsdonksveer	Grote Kerkstraat	1
KERJ0229	Hervormde kerk	Radewijk		
KERD0285	De Ark	Reeuwijk		
KERD0286	NH Kerk	Renkum		
KERJ0395	Onbevlekt Hart van Maria	Reuver	Keulseweg	99
KERJ0347	Kerk gereformeerde gemeente	Rheden	Koningin Elisabethplantsoen	5
KERJ0348	H. Cunera	Rhenen	Herenstraat	84
KERJ0346	Gereformeerde kerk	Rhenen	Nieuwe Veenendaalseweg	55
KERJ0345	De Hugt	Rhenen	Stokweg	12
KERD0296	Christus Koningkerk	Ridderkerk	Jul. Van Stolbergstraat	44
KERD0287	Ontmoetingskerk	Ridderkerk	Gr. Van Prinstererweg	
KERD0156	H. Maria Boodschap	Rijen	Nassaulaan	62
KERJ0230	Petrakerk	Rijnsburg	Voorhousterweg	20
KERJ0231	H. Benedictus	Rijswijk	Huis te Landelaan	418

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERJ0232	Messiaskerk	Rijswijk	Generaal Berenschot- laan	16
KERJ0233	OLV v Altijddu- rende Bijstand	Roermond	O.L. Vrouweplein	29
KERJ0234	H. Geest	Roermond	Minderbroedersingel	2
KERD0288	Gereformeerde Kerk	Roodeschool	Hooilandseweg	75
KERH0083	OLV v. Fatima	Roosendaal	Dr. Schaepmanlaan	90
KERH0082	Christus Koning	Roosendaal	Ommegangstraat	18
KERH0084	H. Kruis	Roosendaal	St. Lucasplein	2
KERD0155	H. Laurentius	Rosmalen	Debussylaan	5
KERJ0238	Morgensterkerk	Rotterdam	De Slinge	
KERJ0244	Goede Herder- kerk	Rotterdam	Kastanjeplein	
KERJ0248	Pauluskerk	Rotterdam	Mauritsweg	
KERJ0242	HH Antonius en Rosalia	Rotterdam	Hofdijk	25
KERJ0239	Vaste Burchtkerk	Rotterdam	Mijnsherenlaan	
KERJ0246	H. Bavo	Rotterdam	Sommelsdijkstraat	775
KERJ0235	Lutherse kerk	Rotterdam	Heer Vrankestraat	
KERJ0247	H. Dominicus met parochiehuis	Rotterdam	Hang	18
KERJ0250	Verrijzeniskerk	Rotterdam	Meidoornsingel	208
KERJ0174	Messiaskerk	Rotterdam	Debussylaan	
KERD0293	Vredevorstkerk	Rotterdam	Wilgenplaslaan	
KERJ0237	Doopsgezinde kerk	Rotterdam	Noordmolenwerf	
KERD0289	Gereformeerde kerk met pastorie	Rotterdam	Sorongstraat	
KERJ0249	Opstandingskerk	Rotterdam	Lisplein	1
KERD0290	H. Kruisverhef- fing (Groente- tuinkerk)	Rotterdam	Groente Tuin	21
KERD0291	Petrakerk	Rotterdam	Catullusweg	
KERD0292	Synagoge	Rotterdam	Bentincklaan	
KERJ0245	OLV Onbevlekt Ontvangen	Rotterdam	De Slinge	126
KERJ0236	Vrije Evangeli- sche kerk	Rotterdam	J. van Loonslaan	6
KERJ0241	OLV v Altijddu- rende Bijstand	Rotterdam	Burg, Baumannlaan 171	
KERJ0243	Gereformeerde kerk	Rotterdam	Schiedamseweg	
KERT0009	Dr. Visser 't Hoofd-Centrum	Rotterdam	Oostmaaslaan 950-952	950

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERJ0240	H. Hart van Jezus	Rotterdam	Pinasplein	2
KERJ0251	Hervormde kerk	Rutten		
KERD0294	St. Servatius	Rutten	Buitenom	41
KERD0154	H. Joh. de Doper	Sambeek	Grotestraat	65
KERJ0253	De Hoeksteen	Santpoort-Zuid	Willem de Zwijgerlaan	
KERT0014	Ned. Hervormde kerk	Santpoort-Zuid	Willem de Zwijgerlaan	72
KERJ0406	De Ark	Schaesberg	Op de Heugden	23
KERJ0407	H. Barbara	Schaesberg	Krijgersberglaan	2
KERD0208	H. Michaël	Schaesberg	De Wendelstraat	16
KERJ0255	Opstandingskerk	Schiedam	Burg. Honnerlage Gretelaan	500
KERJ0256	OLV Visitatie	Schiedam	Dr. Schaepmansingel	3
KERJ0254	Gereformeerde kerk	Schiedam	Westvest	30
KERD0157	H. Paulus	Schijndel	Julianastraat	2
KERJ0257	Hervormde kerk	Schoondijke	Dorpsstraat	
KERD0295	H. Petrus Apostel	Schoondijke	Pr. Beatrixstraat	5
KERJ0258	Gereformeerde kerk	Schoonebeek	De Mente	2
KERJ0414	H.H. Fabianus en Sebastianus	Sevenum	Markt	1
KERD0248	OLV van het Allerheiligste Sacrament	's-Gravendeel	Suiderasstraat	44
KERJ0108	H.H. Martelaren van Gorku	's-Gravenhage	Stadhoudersplantsoen	28
KERJ0126	Pax Christikerk	's-Gravenhage	Vlamenburg	2
KERJ0104	Noodkerk	's-Gravenhage	Troelstrakade	
KERJ0101	RK noodkerk	's-Gravenhage		
KERJ0125	Christus Koning	's-Gravenhage	Robijnhorst	197
KERJ0100	NH kerk	's-Gravenhage		
KERJ0124	't Kruispunt	's-Gravenhage	Diamanthorst	187
KERJ0122	Salvatorkerk	's-Gravenhage	Vrederustlaan	3
KERJ0113	H. Pius X-kerk	's-Gravenhage	Zonneoord	286
KERJ0110	OLV van Fatima	's-Gravenhage	Escamplein	280
KERJ0109	OLV van Goede Raad	's-Gravenhage	Bezuidenhoutseweg	157
KERJ0106	Engelse kerk	's-Gravenhage		
KERJ0119	Goede Vrijdagkerk	's-Gravenhage	Corn. Houtmanstraat / Bezuidenhoutseweg	
KERJ0103	Hulpkerk	's-Gravenhage		
KERJ0118	Triumfatorkerk	's-Gravenhage	Laan van Nieuw Oost-	143

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
			Indië	
KERJ0105	Maranathakerk	's-Gravenhage	2e Sweelinckstraat	156
KERJ0117	Johanneskapel	's-Gravenhage	Bosbesstraat	
KERJ0111	Pauluskerk	's-Gravenhage	Wielewaalplein / Sijzenlaan	35
KERJ0123	Laakkerk	's-Gravenhage	Isingstraat	165
KERT0010	Pastoor van Arskerk	's-Gravenhage	Aaltje Noordewier- straat	4
KERD0250	Immanuëlkerk	's-Gravenhage	Heeswijkplein	
KERJ0115	Wilhelminakerk	's-Gravenhage	Juliana van Stol- berglaan	
KERJ0102	Onbevlekt Hart van Maria	's-Gravenhage	Bloklandenplein	15
KERJ0116	American Protestant Church	's-Gravenhage	Esther de Boer Van Rijklaan	20
KERD0249	Cypreskerk	's-Gravenhage	Raaphorstlaan	126
KERJ0114	H.H. Antonius en Lodewijk	's-Gravenhage	Leyweg	930
KERJ0127	Marcuskerk	's-Gravenhage	Jan Luykenlaan	92
KERD0209	Nebokerk	's-Gravenhage	Rhijnvis Feithlaan	
KERJ0121	Exoduskerk	's-Gravenhage	Beresteinlaan	261
KERD0124	H. Geest	's- Hertogenbosch	Rivierenplein	24
KERH0045	Gereformeerd Vrijgemaakte kerk	's- Hertogenbosch	Korte Havenstraat	4
KERE0010	Wederkomstkerk	's- Hertogenbosch	Merwedelaan	
KERH0043	OLV v. Altijddurende Bijstand	's- Hertogenbosch	Edisonstraat	28
KERH0044	Eglise Wallone	's- Hertogenbosch	Philips de Twee- destraat	
KERD0145	San Salvator	's- Hertogenbosch	Schaarhuisstraat	14
KERH0046	H. Lucas	's- Hertogenbosch	Zuiderparkweg	301
KERH0047	Christus Victor	's- Hertogenbosch	Heerendonklaan	
KERH0042	HH Harten	's- Hertogenbosch	Rubensstraat	62
KERJ0396	H. Jozef	Siebangewald	Nieuweweg	88
KERD0312	Johanneskerk	Sint Jans- klooster	Kloosterweg	
KERD0158	H. Christoforus	Sint-	Cypresenlaan	30

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
		Michielsgestel		
KERE0004	Goede Herder	Sint-Oedenrode	Mgr. Bekkersplein	1
KERD0159	H. Rita	Sint-Oedenrode	Boschkant	
KERJ0259	H. Jozef	Sittard	Tuddernweg	62
KERJ0415	Johanneskerk	Sittard	Mgr. Vranckenstraat	9
KERH0021	H. Jozef Werkman	Sleeuwijk	Rijksstraatweg	22
KERH0020	NH Kerk	Sleeuwijk	Tienhont	3
KERJ0260	OLV v Altijddurende Bijstand	Sliedrecht	Stationsweg	179
KERT0011	Ichtuskerk	Sneek	Jan van Nassaustraat	49
KERD0297	Oosterkerk	Sneek	Jachthavenstraat	
KERJ0352	Kerk NPB	Soest	Buntweg/ Schoutenkampweg	
KERJ0350	Kerk Apostolisch Genootschap	Soest	Talmalaan	41
KERJ0349	Kapel sanatorium Zonnegloren	Soest	Soesterbergsestraat	125
KERJ0351	Ichtuskerk	Soest	A. Cuyperlaan	2
KERJ0353	Julianakerk	Soestdijk	Julianalaan	19
KERJ0355	De Hoeksteen	Soesterberg	Buys Ballotlaan	2
KERJ0354	H. Carolus Borromeus	Soesterberg	Rademakerstraat	75
KERD0160	OLV ten Hemelopneming	Someren-Eind	Nieuwendijk	32
KERD0161	H. Jozef	Someren-Heide	Kerkendijk	97
KERD0163	Kerk v. eenheid in Christ	Son	Boslaan	
KERD0162	H. Petrus Banden	Son	Kerkplein	3
KERJ0262	H. Felicitas	Spijkenisse	Lisstraat	3
KERJ0263	Michaëlkerk	Spijkenisse	Anjerplein	
KERJ0416	H. Jozef	Stein	Sanderboutlaan	
KERJ0417	Het Woord Gods	Swalmen	Robijnstraat	4
KERJ0272	De Goede Herder	't Harde	Hertog Willemweg	1
KERD0257	Maranathakerk	't Harde	Bovenweg	
KERJ0264	St. Josephkerk en pastorie	Tegelen	Gulickstraat	2
KERJ0265	Hervormde kerk	Ter Heijde	Karel Doormanweg	
KERD0298	Gereformeerde Kerk	Tiel		

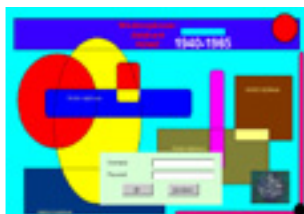
Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERD0164	OLV van Fatima	Tilburg	Fatimastraat	28
KERD0168	H. Pius X	Tilburg	Pater v.d. Elzenplein	80
KERD0166	OLV Koningin v.d. Vrede	Tilburg	Ringbaan West	96
KERD0169		Tilburg	Koestraat	73
KERD0205	Elimkerk	Tilburg	Min. Mutsaersstraat	22
KERD0175	Het Apostolisch Genootschap	Tilburg	Conservatoriumlaan	175
KERD0173	H. Martinus	Tilburg	Westertorenlaan	4
KERD0165	H. Lidwina	Tilburg	Generaal Kockstraat	2
KERD0170	H. Joh. Vianney	Tilburg	Beneluxlaan	74
KERD0172	OLV van Lourdes	Tilburg	Lourdesplein	
KERD0176	Opstandingskerk	Tilburg	Prof. Cobbenhagenlaan	8
KERD0174	Kapel OLV ter Nood	Tilburg	Markt	
KERT0019	Onze Lieve Vrouw ter Nood-Kapel	Tilburg	Kapelhof	
KERD0171	De Goede Herder	Tilburg	Postelse Hoefplein	
KERD0167	OLV v. Altijddurende Bijstand	Tilburg	Gasthuisring	50
KERJ0266	Protestantse kerk	Tollebeek	St. Hubertusplaats	
KERJ0267	Katholieke kerk	Tollebeek		
KERD0214	Kapel Maartens-kliniek en Instituut St. Joseph	Ubbergen	Hengstdal	3
KERD0177	NH Kerk	Uden	Valkenburgstraat	
KERD0179	H. Paulus	Uden	Ereprijsstraat	4
KERD0178	H. Pius X	Uden	Piusplein	7
KERD0300	De Schutse	Uithoorn	De Mérodelaan	1
KERD0299	De Hoeksteen	Uithoorn	Hugo de Grootlaan	
KERE0002	H. Bernardus	Ulicoten	Dorpsstraat	44
KERJ0369	Ebenhaëzerkerk	Utrecht	Adriaan van Bergenstraat	18
KERJ0364	Marcuskerk	Utrecht	Wijnesteinlaan	2
KERJ0374	Wederkomst des Heren	Utrecht	Marco Pololaan	113
KERJ0356	H. Dominicus	Utrecht	Palestrinastraat	1
KERJ0367	Immanuëlkerk	Utrecht	't Goylaan	129
KERJ0361	Lutherkapel	Utrecht	Celsiuslaan	5
KERJ0368	Christus Koning	Utrecht	Marshalllaan	139
KERJ0358	H. Johannes de	Utrecht	Plettenburgplantsoen	2

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
	Doper			
KERJ0357	Mattheuskerk	Utrecht	H. van Tussenbroek- laan	1
KERJ0359	Pniëlkerk	Utrecht	Lessinglaan	33
KERJ0370	H. Salvator	Utrecht	Pionstraat	3
KERJ0375	H. Isidorus	Utrecht	Egginklaan	49
KERJ0360	Bethelkerk	Utrecht	De Muick Keizerlaan	2
KERJ0366	Kerk Aposto- lisch Genoot- schap	Utrecht	Prinses Margrietstraat	126
KERJ0373	H. Bernardus	Utrecht	Camminghaplantsoen	18
KERJ0365	Rehobothkerk	Utrecht	Briljantlaan	6
KERJ0363	Fliednerzaal	Utrecht	Fockema Andrealaan	10
KERJ0371	Opstandingskerk	Utrecht	Royaards vd Hamkade	4
KERJ0362	H. Jacobus	Utrecht	Prins Bernhardplein	40
KERJ0376	Triumfatorkerk	Utrecht	Marco Pololaan	189
KERJ0372	Lucaskerk	Utrecht	Bernadottelaan	6
KERJ0268	H. Jozef	Vaals	Kolmondstraat	1
KERD0182	Ontmoetingskerk	Valkenswaard	Julianastraat	12
KERD0180	H. Maria	Valkenswaard	Warande	10
KERD0183	H. Johannes Evangelist	Valkenswaard	Ch. Ruys de Beeren- brouckstraat	3
KERD0181	H. Jozef	Valkenswaard	Willibrorduslaan	
KERH0085	Gereformeerde Gemeente	Veen	Mussentiend	14
KERJ0378	Sola Fide	Veenendaal	Eikenlaan	3
KERJ0381	Petrakerk	Veenendaal	Kerkewijk	135
KERJ0382	Sionskerk	Veenendaal	Adriaan van Ostadel- aan	78
KERJ0383	Kerk gerefor- meerde gemeente	Veenendaal	Spanjaarsgoed	
KERJ0377	Vredeskerk	Veenendaal	Kerkewijk	125
KERJ0380	Kerk Aposto- lisch Genoot- schap	Veenendaal	Acacialaan	
KERJ0379	H. Salvator	Veenendaal	Adriaan van Ostadel- aan	54
KERD0184	H. Hart van Jezus	Veghel	Vondelstraat	9
KERD0185	H. Johannes Evangelist	Veghel	Hiddes de Friesstraat	1
KERJ0269	H. Martinus	Velddriel	Voorstraat	102
KERD0140	H. Jozef Werkman	Veldhoven	Burg. Van Hoofflaan	155
KERD0186	Immanuelkerk	Veldhoven	Teullandstraat	1

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERD0187	Ichtus	Veldhoven	Adriaansdreef	6
KERD0139	OLV Visitatie	Veldhoven	Kapelstraat-Zuid	18
KERJ0273	H. Nicolaaskerk	Venlo	Wolweversstraat	2
KERJ0274	Vredeskerk	Venray	Kennedyplein	18
KERT0016	H. Antonius van Padua	Veulen	Veulenseweg	52
KERJ0275	St. Antoniuskerk	Veulen		
KERD0189	H. Laurentius	Vierlingsbeek	Spoorstraat	
KERD0190	OLV v.d. Rozenkrans	Vinkel	Lindenlaan	26
KERJ0276	H. Geest	Vlaardingen	Meidoornstraat	41
KERD0301	Johannes de Doper met school	Vlaardingen	Hoogstraat	24
KERJ0384	Gereformeerde kerk	Vleuten	Woerdlaan	14
KERD0191	De Godd. Voorzienigheid	Vlijmen	Nassaulaan	4
KERJ0277	Mariakerk	Volendam	Julianaweg/ Kerkstraat	
KERJ0279	Fonteinkerk	Voorburg	Fonteynenburglaan	1
KERJ0280	Opstandingskerk	Voorburg	Rembrandtlaan	92
KERJ0278	Vereniging Vrijzinnig Godsdienstigen	Voorburg	Prins Bernhardlaan	146
KERD0302	Goede Herderkerk	Voorburg	Pr. Beatrixlaan	262
KERD0192	H. Cornelius	Vortum-Mullem	St. Corneliusstraat	16
KERD0303	Westerkerk	Vriezenveen	Westeinde	
KERD0193	HH Paulus en Antonius	Vught	Moleneindplein	40
KERD0194	H. Johannes Evangelist	Vught	Sint Jansstraat	1
KERD0195	Kapel	Waalwijk		
KERD0197	H. Bernadette	Waalwijk	Dr Schaepmanlaan	33
KERD0196	H. Antonius	Waalwijk	de Genestetstraat	2
KERD0198	Geref. Kerk	Waalwijk	Ambrosiusweg	25
KERD0305	St. Joseph	Wassenaar	Parklaan	28
KERD0304	Pastorie bij kerk De Goede Herder	Wassenaar	Stoeplaan	
KERJ0419	Fatimakerk	Weert	Coenraad Abeslstraat	31
KERJ0418	H. Franciscus van Assisië	Weert	De Biest	41
KERD0199	H. Antonius van Padua	Werkendam	Havenstraat	52

Object-code	Naam kerk	Plaats	Straat	Nr
KERH0018	NH Kerk	Werkendam	Kerkstraat	5
KERH0019	Maranathakerk	Werkendam	Merwestraat	1
KERJ0385	Kapel Slotzusters Augustinesen	Werkhoven		
KERJ0402	H. Medardus	Wessem	Groenstraat	24
KERD0306	Moriakerk	Westkapelle	Markt	
KERD0200	H. Servatius	Wijbosch	Kerkstraat 2-4	2
KERH0048	Gereformeerde Gemeente	Wijk en Aalburg	Polstraat	4
KERH0086	H. Maagd Maria	Willemstad	Landpoortstraat	34
KERJ0281	Kruiskerk	Wolfheze	Balijeweg	
KERH0087	H. Gertrudis	Wouwse Plantage	Plantagebaan	219
KERJ0286	Paaskerk	Zaandam	Burgemeester Ter Laanplantsoen	21
KERJ0387	Kapel Meisjesinternaat H. Jozef	Zeist	Dennenweg	4
KERJ0392	Lutherkapel	Zeist	Woudenbergseweg	36
KERJ0389	Koningszaal	Zeist	Julianalaan	23
KERJ0388	Thomaskerk	Zeist	Oranje Nassaulaan	35
KERJ0386	Sionskerk	Zeist	J. Catslaan / O. Arnhemseweg	
KERJ0391	Kapel Amandelhof	Zeist	Arnhemse Bovenweg	2
KERJ0390	Kerk Christen Gemeenschap	Zeist	Van Tetslaan	4
KERJ0287	Maria Koningin	Zevenaar	Noordeinde	53
KERH0088	NH kerk	Zevenbergen	Markt	4
KERH0089	H. Bartholomeus	Zevenbergschen Hoek	Kerkplein	4
KERT0017	Adventskerk	Zoetermeer	Julianalaan	3
KERD0307	Gereformeerde Kerk	Zuidwolde	Zuider Esweg	
KERD0308	NH Kerk	Zuidzande	Kerkplein	
KERD0309	Gereformeerde Kerk	Zutphen	Wilhelminalaan	
KERD0310	H. Joseph	Zwaagdijk-Oost	Zwaagdijk	184
KERD0215	Ichtuskerk	Zwijndrecht	Fr. Vogelstraat	
KERD0212	Koningskerk	Zwijndrecht	Koninginneweg	
KERD0213	Andreaskerk	Zwolle	Geert Grootestraat	7

Bijlage 5 Wederopbouwdatabank

AFBEELDING A
STARTSCHEM WEDEROP-
BOUWDATA BANK

STRUCTUUR EN INHOUD DATABANK

Om de objectgegevens die uit de categoriale studies worden verkregen te ordenen, is de 'Wederopbouwdatabank RDMZ 1940-1965' (WOP) ontwikkeld door de afdeling informatiemanagement van de RACM. Hierin worden alle onderzochte wederopbouwobjecten ingevoerd. De databank is tot stand gekomen op basis van het *Programma van Eisen* (20 december 2001) dat door het Projectteam Wederopbouw is geformuleerd in het kader van de pilotprojecten voor scholen, kerken en raadhuzen. De databank is ontsloten via de website www.racm.nl. Zo kan iedereen de Wederopbouwdatabank raadplegen en voorstellen voor aanvullingen doen. De databank dient een tweeledig doel: ten eerste is het een hulpmiddel met zoekfuncties voor het categoriaal onderzoek naar diverse objecten, ten tweede vormt het een toekomstige informatiebron voor medewerkers van de RACM en externe gebruikers.

In de databank zijn zowel feitelijke gegevens opgenomen (naam, adres, gebouwcategorie, architecten, bronvermelding, etc.) als analytische gegevens (bouwstijlen, bouwtypen, preselectie). Ieder object in de databank heeft een unieke objectcode. De gegevens van het object zijn vastgelegd in acht tabbladen.

Om een selectie van objecten uit de databank te maken, kan gebruik worden gemaakt van de zoekfunctie van de databank (met name de optie 'gecombineerd zoeken'). Omdat digitaal beeldmateriaal nog grotendeels ontbreekt vanwege het uitstellen van het veldwerk, kan de databank niet het arbeidsintensieve handwerk van het selecteren op basis van de niet-gedigitaliseerde bronnen vervangen.

De databank is (in dit stadium van het project) bedoeld als een dynamisch instrument. Gegevens die uit een eerste literatuuronderzoek niet naar boven kwamen, zijn later aangevuld. De ervaringen die de interne en externe onderzoekers in de categoriale pilotstudies met het gebruik van de databank hebben opgedaan, zijn samengebracht, besproken en doorgekoppeld naar de afdeling Informatiemanagement van de RACM, die deze hebben verwerkt.

De 'bewerken objecten'-modus zal hieronder worden beschreven: deze is in dit stadium van het onderzoek de belangrijkste functie van de WOP databank. Per tabblad wordt aangegeven welke gegevens waar moeten worden ingevoerd. Daarbij worden alleen de niet voor de hand liggende velden uitgebreid behandeld.⁸

⁸ Hier is de opbouw van het rapport *Scholen* (PLEK, 2002) als uitgangspunt genomen.

AFBEELDING B

HET TABBLAD 'OBJECT'

TABBLAD 'OBJECT'

Op het tabblad 'Object' worden de unieke objectcode⁹, de naam van het gebouw, de adresgegevens, de gebouwcategorie en de huidige functie van het object vermeld. Het veld 'opmerkingen' is hier alleen bedoeld voor zeer essentiële identificatiegegevens, zoals een tweede naam van het gebouw, een verwijzing naar een duidelijk verwant object of een belangrijke straatnaamwijziging. Het veld 'onderdeel van een complex' dient te worden ingevuld wanneer het gebouw deel uitmaakt van een groter geheel.

De velden in het kader 'locatie' bevatten de huidige adresgegevens van het object. Wanneer de verrekijkerbutton wordt aangeklikt, opent zich een nieuw scherm waarin de plaatsnaam van het object kan worden aangegeven. Bij het selecteren van de plaatsnaam worden automatisch ook de juiste provincie- en gemeentenaam in de betreffende velden geladen¹⁰. Wanneer er meerdere adressen bij een object horen, kan een tweede (of derde) adres in het veld 'locatie' worden opgenomen, echter met de toevoeging van het teken ~ (dus bijvoorbeeld '~Dorpsstraat 4') om zoekacties in een later stadium te vergemakkelijken.

Bij het invoeren van de basisgegevens doet zich regelmatig het probleem voor dat het adres of de locatie in de bronnen niet (of ten dele) vermeld wordt. Daarnaast is in veel gevallen onbekend wat de huidige functie van het gebouw is, en of het nog (in zijn geheel) bestaat. Ook het ter plaatse

⁹ Een objectcode bestaat uit de eerste drie letters van de gebouwcategorie, gevolgd door de eerste letter van de voornaam van de persoon die het record heeft aangemaakt, en daarachter een serie van vier getallen.

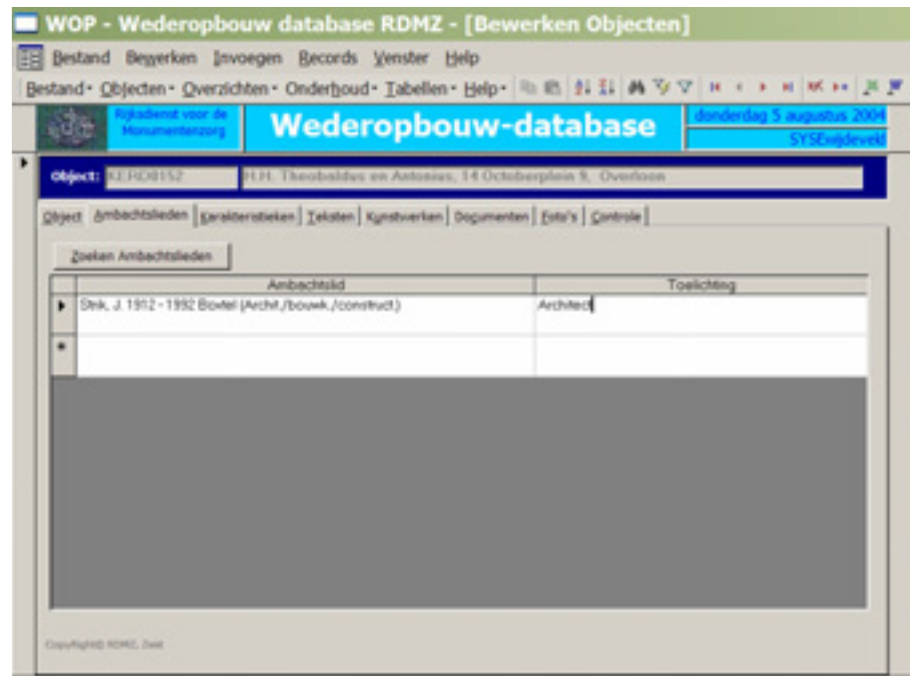
¹⁰ In dit veld hangt de VUGA-lijst (de Elsevier Databank Overheid) die ieder jaar wordt vernieuwd. Deze bevat alle geactualiseerde gemeentelijke gegevens.

lokalisieren van objecten kan lastig zijn, wanneer gegevens gedateerd of onvolledig zijn.

Voor het aanvullen van dit soort basale gegevens kan voor bepaalde te onderzoeken categorieën internet een goede hulp zijn.

AFBEELDING C

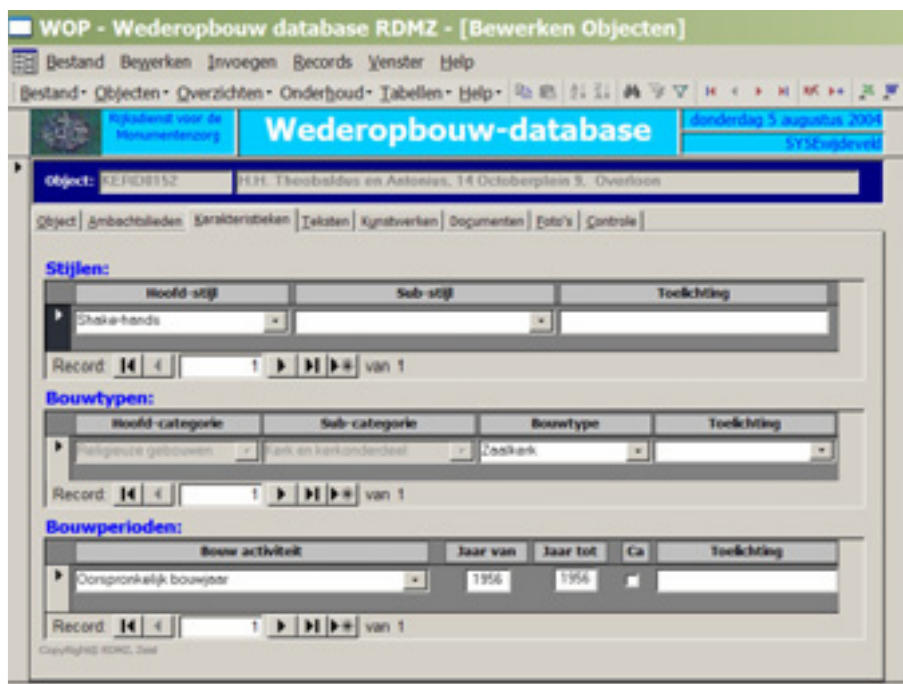
HET TABBLAD 'AMBACHTS-
LIEDEN'

TABBLAD 'AMBACHTSLIEDEN'

Op dit tabblad worden de betrokken ambachtslieden vastgelegd. De lijst van ambachtslieden is gebaseerd op de tabel uit de Objecten Databank van de RACM (ODB) waarin alle rijksmonumenten digitaal zijn opgeslagen. Hoewel het mogelijk is om hier ook namen van aannemers, constructeurs en opdrachtgevers in te voeren, is ervoor gekozen slechts de projectarchitect en de naam van een eventueel architectenbureau, de tuinarchitect en/of interieurarchitect vast te leggen. Deze beslissing is genomen op basis van de afweging welke waarde dergelijke gegevens aan het onderzoek toevoegen tegenover de hoeveelheid tijd die het kost om een nieuwe naam in te voeren. Bij het vastleggen van de naam van een ambachtslid moet eerst worden gekeken of deze reeds in de tabel (waarin momenteel bijna 7.000 records zijn opgeslagen) voorkomt¹¹. De onderzoekers proberen zoveel mogelijk te voorkomen namen dubbel in te voeren.

¹¹ Probleem hierbij is dat een bepaalde naam veelal meerdere keren in de lijst genoemd wordt (met en zonder al dan niet volledige initialen, als individu, als bureau, als een ander soort ambachtslid en daarnaast geregeld nog op verschillende schrijfwijzen – zo staat architect Dudok in totaal 9 keer in de tabel). Ook doet het probleem zich voor dat de benaming van een en dezelfde persoon in verschillende publicaties afwijkt (soms wordt het architectenbureau genoemd, en soms één van de architecten): Het ontbreken van een eenduidige lijst van ambachtslieden maakt het lastig om een overzicht te maken van alle raadhuzen van één architect of architectenbureau. Om deze kwestie op te lossen zal de tabel met ambachtslieden

AFBEELDING D

HET TABBLAD 'KARAKTERIS-
TIEKEN'

TABBLAD 'KARAKTERISTIEKEN'

Het tabblad 'Karakteristieken' is een vrij complex blad dat voornamelijk analytische gegevens bevat: de bouwstijl, het bouwtype (hoofdcategorie, subcategorie en bouwtype) en de bouwperiode(n).

Bouwstijlen

Voor wat betreft de toekenning van stijlbenamingen (het eerste onderdeel op dit tabblad) is gepoogd hoofdzakelijk een indeling te maken in vier termen, te weten: 'traditionalisme', 'shake-hands', 'naoorlogs modernisme' en 'n.v.t.'. Aangezien de architectuur uit de wederopbouwperiode zich niet altijd even duidelijk in bouwstijlen laat indelen, moet aan dit onderdeel niet teveel waarde gehecht worden. Meer dient dit onderdeel als een toelichting op de toegepaste 'vormgeving' te worden gezien, waar digitale foto's in de databank (nog) ontbreken. Bij niet te beoordelen gevallen is ervoor gekozen om de term 'n.v.t.' in te voeren. In het toelichtingveld van de stijlen zijn opmerkingen ten aanzien van de constructiewijze en andere technische kenmerken geplaatst.

Bouwtypen

Een indeling op bouwtypen kan op verschillende niveaus worden gemaakt. Voor bijvoorbeeld de categorie scholen moet dan worden gedacht aan een typologisch onderscheid in gangscholen of halscholen en in het geval van de kerken kan worden ingedeeld op bijvoorbeeld zaalkerken en basilieken.

moeten worden opgeschoond. Aangezien er in deze fase van het onderzoek door zowel de interne als de externe onderzoekers van het Projectteam Wederopbouw nog zeer regelmatig namen worden toegevoegd, is besloten deze (zeer tijdrovende) klus uit te stellen tot een later moment.

Voor bepaalde categorieën is deze indeling echter niet aan de orde. Voor deze categorieën is deze nadere typering dus niet gevuld.

Bouwperiodes

Onder het laatste deel van dit tabblad wordt vastgelegd van en tot welk jaar een bepaalde bouwactiviteit (ontwerp, oorspronkelijk bouwjaar, verbouw, restauratie en/of sloop) heeft plaatsgevonden. In het toelichtingveld wordt opgenomen wat wanneer tot stand is gekomen.

In die gevallen waar het oorspronkelijke bouwjaar van een object niet staat vermeld in het tijdschrift is de jaargang van het tijdschrift als bouwjaar (zowel van als tot) gehanteerd met de toevoeging 'circa', omdat dit in ieder geval een indicatie geeft van de bouwperiode.

TABBLAD 'TEKSTEN'

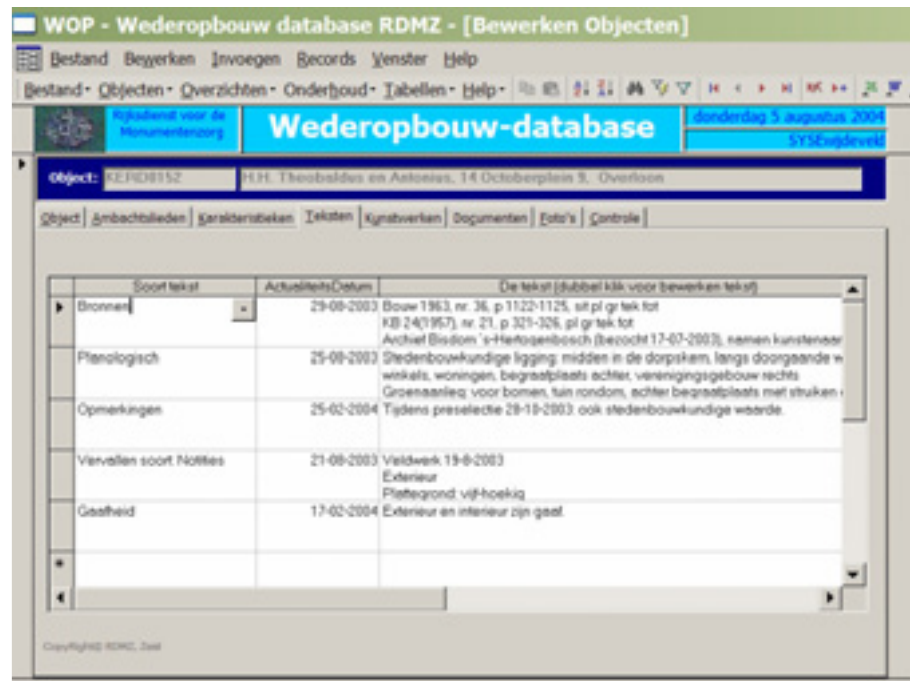
Op het tabblad 'Teksten' kunnen in de kolom 'Soort tekst' verschillende velden worden geopend (afbeelding E). Wanneer een bepaalde soort tekst wordt aangemaakt, moet het veld 'Actualiteitsdatum' worden aangeklikt om de dag vast te leggen waarop dit veld is geopend.

Per veld kunnen bepaalde gegevens ingevoerd worden.

Bronnen

Hier worden literatuurverwijzingen ingevoerd (volgens de standaard notitiemethode van artikelen en boeken), met daarbij per titel aangegeven of er situatieschetsen, foto's, plattegronden, aanzichten of doorsneden bij de tekst gevoegd zijn. In het geval van het kerkenonderzoek zijn de resultaten van het archiefonderzoek bij het Bisdom 's-Hertogenbosch vastgelegd.

AFBEELDING E
HET TABBLAD 'TEKSTEN'

Planologisch

Hier worden de stedenbouwkundige ligging van het object, de eventueel relevante aanleg van de groenstructuur en andere planologische bijzonderheden geregistreerd.

Exterieur

Hier kan achtereenvolgens het materiaalgebruik, de kleur, de constructie, de vorm van het grondplan en de gevelstructuur van het object worden vastgelegd.

Interieur

In dit veld worden de structuur en ligging van de ruimten t.o.v. elkaar, de inrichting van de meest waardevolle ruimten en eventuele bijzonderheden (onroerende zaken, decoratieve afwerking) opgenomen.

Opmerkingen

In dit veld kan worden aangegeven welke waarderingscriteria evident van toepassing zijn op het betreffende object. Ook wordt hier ingevoerd wanneer, met wie en waarover is gesproken, gecorrespondeerd of anderszins contact heeft plaatsgevonden m.b.t. het object. Daarnaast wordt hier vastgelegd of er eventueel een foto-opdracht is uitgeschreven (met datum, opdracht nummer en naam van opdrachtgever).

Gaafheid

Hier worden de gegevens omtrent verbouw, wijzigingen en sloop ingevoerd.

Bouwkundige staat

Aangezien veldwerk pas in een later stadium plaats zal vinden, kan dit veld nog niet altijd worden ingevuld. Wanneer een object wel is bezocht, kan worden volstaan met een korte notitie (visueel goed / slecht, eventueel met een kleine toelichting).

Redengevend

Dit veld wordt in deze fase van het onderzoek nog niet ingevoerd, aangezien een redengevende omschrijving pas wordt opgesteld wanneer sprake is van (voorlopige) selectie tot rijksmonument.

Bijzonderheden

Hier kunnen eventueel zaken worden vastgelegd die niet in bovenstaande velden kunnen worden ondergebracht.

TABBLAD 'KUNSTWERKEN'

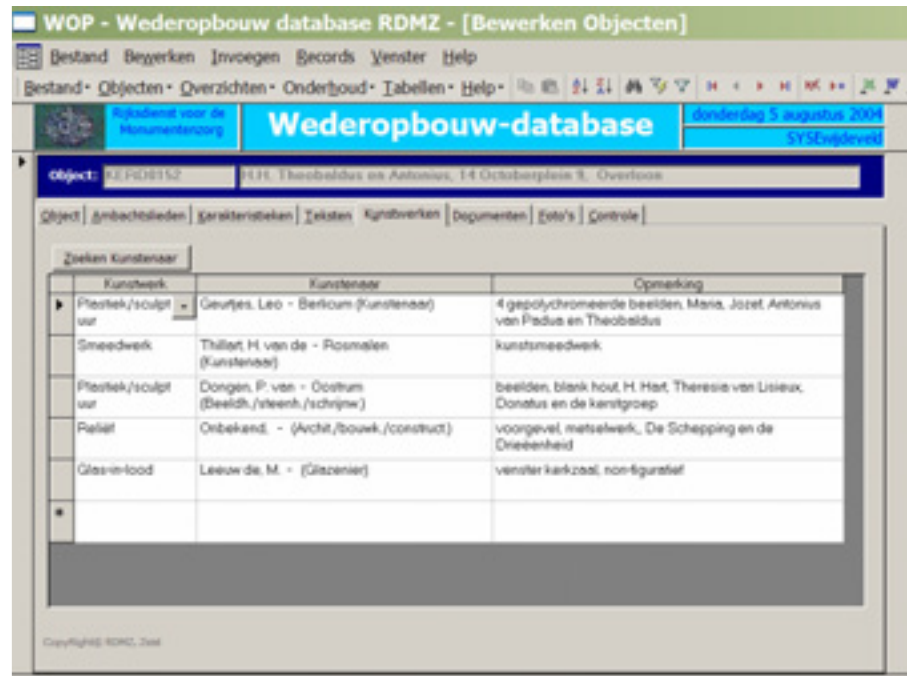
Op het tabblad 'Kunstwerken' zijn in een vaste tabel verschillende soorten (voor de wederopbouwperiode) specifieke kunstwerken genoemd zoals glas-in-beton en sgraffito, die onderdeel zijn van het oorspronkelijke ontwerp van het gebouw. Onder 'kunstenaar' wordt de naam van de maker ingevoerd (ook hiervoor bestaat een vaste tabel waaraan namen kunnen worden toegevoegd, zie onder tabblad 'Ambachtslieden'). In de laatste kolom (opmerking) wordt in het kort en globaal - indien bekend - de voorstelling

(naam), het materiaalgebruik, de plaats van het kunstwerk in, aan of bij het gebouw en eventuele andere opmerkingen vastgelegd.

Bij het invoeren van kunstenaars is op kleinere schaal sprake van dezelfde problematiek als bij het tabblad 'ambachtslieden'.

AFBEELDING F

HET TABBLAD 'KUNSTWERKEN'

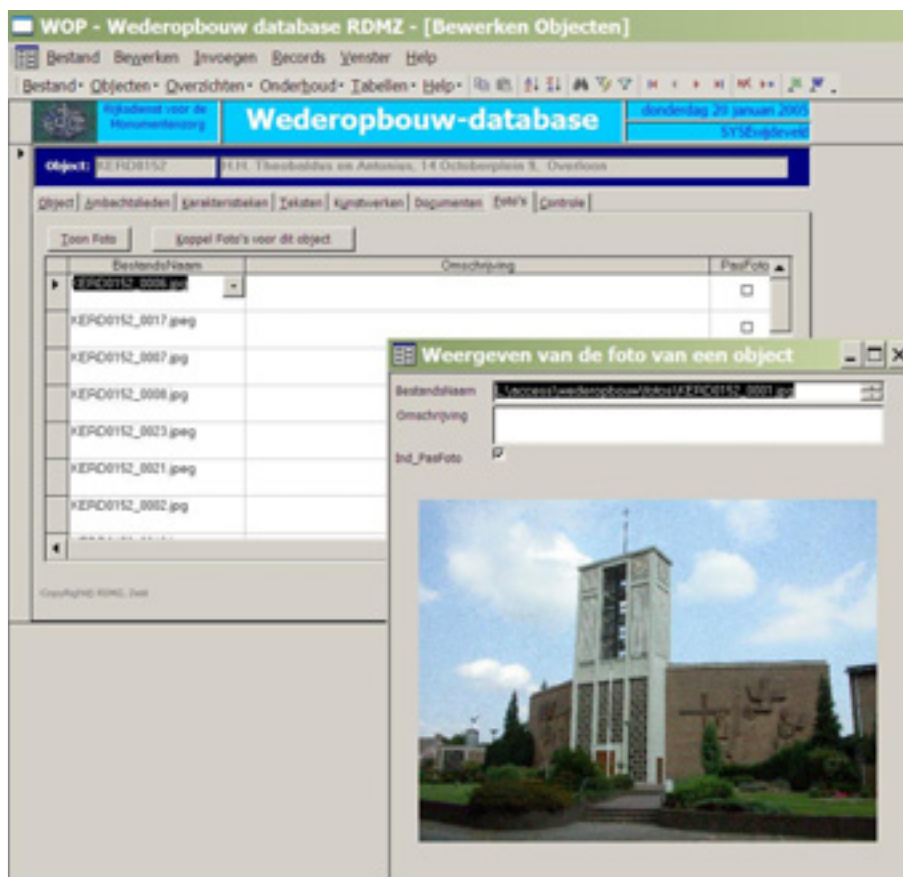

TABBLAD 'DOCUMENTEN'

Op dit tabblad kunnen tekstuele bestanden aan een object gekoppeld worden. Per gebruiker is een vaste directory aanmaakt waarin deze bestanden kunnen worden opgeslagen. Wanneer op het tabblad 'Documenten' een bestand wordt geselecteerd en op de button 'Toon Document' wordt geklikt, opent het bestand in het bijbehorende programma.

TABBLAD 'FOTO'S'

Op het tabblad 'Foto's' kunnen afbeeldingen aan het record gekoppeld worden. Met het vakje 'pasfoto' wordt aangegeven welke foto het meest karakteristiek het object weergeeft. Het programma 'Hernummer Foto's' in het menu 'Bestand' kan grotere groepen afbeeldingen tegelijkertijd omnummeren: de afbeeldingen in de databank krijgen zo als naam de code van het object waaraan deze gekoppeld zijn, gevolgd door underscore (_) en een serie van vier cijfers, die het bestand uniek maken.

AFBEELDING G

HET TABBLAD 'FOTO'S'

TABBLAD 'CONTROLE'

Het tabblad 'Controle' geeft automatisch aan welke velden van het record nog niet (afdoende) zijn ingevoerd.

Colofon

Auteur Michiel
Kruidenier
Uitgave Rijksdienst voor
Archeologie, Cultuur-
landschap en Monumen-
ten (RACM) 2006
Basisontwerp B@seline,
Utrecht